

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Autoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Caput III. De Judice in causa Hæresis, modóque procedendi in ea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

CAPUT III.

De Judice in causa Hæresis modòque procedendi in ea.

Quest. 182. An & qualiter nullus Laicus, sed solus Ecclesiasticus esse possit Judex in causis fidei?

Resp. Primo: In causis fidei nullus Laicus seu secularis esse potest Judex, neque incidenter neque principaliter, etiam dum est sola questio facti, ita cum communi & hodie dum certà juxta textum clarum *C. ut inquisitionis. §. prohibemus. h. t. in 6. Gloss. ibidem. v. prohibemus. Barbos. ibidem. n. 7. Farin. tract. de Hæres. q. 186. à n. 152. Delben. de immunitate & jurisd. Ecclesiast. c. 16. du. 22. Pich. h. t. n. 126.* de Ecclesiasticis enim negotiis (quale est causa fidei) sola potestas Ecclesiastica cognoscit, & judicat, juxta *C. decernimus & C. quanto de judicis. C. si Judex de Sentent. excomm. in 6.* cumque Questio facti Hæresis à Questione juris vix separari possit (ut dum v. g. quis ob verba & signa externa Hæresis arguitur, necessarîo investigandum, an scienter vel ignoranter, an ex joco, simplicitate, vel num serîo & ex malitia, an relativè vel ex proprio sensu ea protulerit, & consequenter num pœnas Hæreticis statutas incurrerit) judicium & cognitionem ecclesiasticam effugere non poterit. unde

2. Resp. Secundo: Principes, aliæ Potestates & Judices Sæculares nullatenus de crimine Hæresis cognoscere & judicare, multòque minùs Judicibus de eo tractantibus resistere possunt. Sed solùm requisiti ab iis possunt, ac tenentur sub excommunicatione habere se auxiliariter & executivè, assistendo Episcopis Inquisitoribus, dum hi contra Hæreticos inquirunt & procedunt, pœnârque etiam mortis ab iis impositam statim, id est, saltem intra sex dies, juxta rescriptum Innocentii VIII. incipiens; *Dilectus Filius*, ut referunt Farin. Penia, Castrop. mox citandi, sine ulla recusatione & cunctatione exequendo, sed neque differendo sub prætextu, quod debeant priùs videre processum à Judice Ecclesiastico factum, an sit ritè formatus, vel an sententia sit justa, cum nulla ratione prætere posse videre & lustrare processum; quin et, si id petant, debeat Judex Ecclesiasticus negare. Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 14. n. 5. Farin. l. c. q. 186. à n. 165.* dicens sententiam contrariam communi peritorum consensu & usu explosam & rejectam. *arg. cap. inquisitionis. §. utque, de Hæres;* quibus tamen non obstantibus, si Judex Laicus Hæreticum sibi traditum evidenter sine ulla tergiversatione aliòve processûs examine cognoscat innocentem, utpote falsis testibus condemnatum à Judice Ecclesiastico, vel sententiam nulliter, nimirum à Judice incompetente, vel non servato juris ordine latam, poterit ac debet Judex sæcularis ab executione abstinere, eamque differre, secus, si malitia vel nullitas commissa non sit clara & aperta, sed altiore examinae egeat, tunc enim absque dubio tenetur sententiam latam exequi, cum ipse examinare processum, aut prætextu injustæ condemnationis executionem differre non possit, sed neque dictis obstat, quòd minùs potestates sæculares, etiam non requisiti, suspectos de Hæresi, capere & detinere possint, ad hoc, ut

R. P. Leur. *jur. Can. Lib. V.*

competenti Judici Ecclesiastico tradant. Farin. *l. c. num. 158. Clar. de Hæresi. n. 4.* cum hac ratione non intromittant se in judicaturam, neque impediant, sed potius debite juvent ad coercendos & puniendos Hæreticos. Uti nec, quòd statuta & leges ferant, quibus processus contra Hæreticos promoveantur, & pœnæ contra eos à SS. Canonibus statutæ firmentur, quamvis statuta, quibus negotium inquisitionis contra Hæreticos impediatur aut retardetur, condere nequeant.

Quest. 183. Quinam in specie sint Judices in causa Hæresis?

Resp. Primò: Papam esse supremum in causis fidei cognoscendis, dijudicandis & puniendis Judicem, à quo omnis aliorum Judicum ordinariorum potestas & jurisdictio originatur & dependet, certa fides est. Farin. *cit. q. 186. §. 1. n. 1. Castrop. ir. 4. f. 7. p. 12. §. 1. n. 1.* Solusque judicare & dignoscere infallibiliter potest, an dogma aliquod sit Hæreticum, an non, Pich. *h. t. n. 123.* Legatus verò illius à latere seu Cardinalis, etsi de jure communi sit quoque Judex competens cognitionis in causa hæresis (intellige non quidem, num tale dogma, quòd quis sectatur, sit Hæreticum, sed num sectetur dogma, quòd habetur Hæreticum) possitque illud punire, quia in hoc plenissime vices Pontificis gerit, ex consuetudine tamen, sine speciali commissione Papæ, vel supremi tribunalis inquisitionis id potest. Farin. *l. c. n. 4. Castrop. Pich. ll. cit.*

2. Resp. Secundo: Episcopus est Judex competens & ordinarius ratione officii sui omnium Hæreticorum suæ diocesis sibi subditorum, sive clericici, sive laici sint. *Clem. 1. h. t. §. propter quod. Host. in C. ad abolendam. h. t. v. singuli Episcopi, Abbates. ibid. n. 3. Jo-And. num. 3. Farin. l. c. n. 1. Azor. p. 1. l. 8. C. c. 7. q. 2. Castrop. l. c. num. 2. Pich. h. t. n. 124.* ex ea ratione, quia propriè spectat ad Episcopum, extirpare Hæreses & arcere lupos ab ovili suo. Respectu tamen exemptorum à jurisdictione sua probabilis est, non esse ordinarium, sed delegatum, ut expressè decisum videtur in *C. ad abolendam. h. t. §. si qui verò*, prout cum Gloss. *ibidem* notant Abb. Farin. Jo-And. aliique communiter & absolute tenent, Farin. *l. c. num. 7. Sanch. tract. de Hæret. c. 8. n. 3. Simanc. Cathol. inst. tit. 25. rub. de Episcopis. n. 6. Decian. tract. crim. l. 5. c. 21. n. 4. & alii.* quos citat & sequitur Castrop. *l. c.* contra Host. *in C. ad abolendam. n. 13.* quia tamen hæc delegatio respectu exemptorum facta jure communi Episcopis, non ratione personæ, sed ratione dignitatis Episcopalis, adeoque & successoribus illorum in ea, ideo æquiparatur jurisdictioni ordinariæ, ut potius ordinaria, quam delegata censenda sit, quamvis quòdam appellacionem sortiatur naturam jurisdictionis delegatæ, ita ut à sententia Episcopi lata in causa Hæresis in exemptos appellari debeat, non ad Metropolitanum, sed ad Papam delegantem, ita Castrop. *l. c. Pich. num. 124.* Modus verò procedendi, quem in crimine Hæresis observare debet Episcopus, idem est cum eo, quem servant

Inquisitores, juxta *C. per hoc*, §. *fn. h. t. in 6*, Idque, five ordinaria, five delegata Episcopi potestate procedant. *Farin. l. c. Castrop. num. 3.* & quantum quidem de rigore juris est, non sine consensu capituli, secus, attenda consuetudine, *Farin. l. c. n. 14.* §. 15. *Castrop. l. c. de cetero.* Vicarius Generalis Episcopi in causis Hæresis cognoscendi & judicandi caret potestate, nisi ad id speciale habeat mandatum à suo Episcopo, saltem sub clausula generali, v. g. hac: *Committimus & concedimus tibi omnia, qua nos possumus, etiam illa, qua speciale nostrum mandatum requirunt.* *Imol. in Clem. 1. h. t. n. 19.* *Farin. n. 13.* *Pirh. h. t. n. 24. in fine.*

3. Resp. Tertio: Capitulum quoque Sede vacante, intelligendo hic nomine Sedis vacantis non solum, quando Sedes absolute vacat, seu nullus existit Episcopus, sed quando Diœcesis ab Episcopo gubernari nequit, eo quod is sit captivus vel provisus de Episcopatu, non administraret ob non expeditas literas confirmationis, ut cum *Gloss. in cit. Clem. 1. v. vacante.* *Decian. l. c. n. 13.* *Farin. l. c. q. 179.* *Castrop. l. c. n. 5.* est Judex Ordinarius in causis Hæresis; quia tota Jurisdicção ordinaria Episcopatus penes illud resideat, constat ex *cap. ad abolendam. h. t. Gloss. ibid. v. Clerici.* & *Abb. num. 4.* *Farin. n. 177.* *Simanc. Castrop. Pirh. ll. cit.* Non tamen est Judex Ordinarius, neque etiam delegatus in exemptos, quia non succedit Episcopo in iis, quæ Episcopo competunt solo jure delegato: ita probabilis in *cit. C. ad abolendam.* *Abb. num. 17.* *Anchor. num. 10.* *Card. & alii, item Farin. n. 182.* *Castrop. n. 6.* *Pirh. num. 125.* *Decian. num. 14.* contra *Socin. in idem c. num. 44.* & alios, quorum sententiam satis quoque probabilem dicit *Castrop.* exercere autem Jurisdicção nem suam ordinariam circa non exemptos debet Capitulum Sede vacante, non per se ipsum, sed per Vicarium suum, *arg. cit. Clem. 1. §. propter.* de *Vitalin. ibidem num. 48.* §. 50. *Farin. l. c. q. 86.* *num. 180.* *Castrop. num. 7.* Ne alias causa non ita brevi tempore decidi possent & servari secretum. An autem Vicarius Capituli ab eo ad exercendam illius Jurisdicção nem ordinariam generaliter deputatum, egeat in causis Hæresis speciali commissione capituli, cum sit causa ardua & gravis, non ita certum. Affirmare id ipsum videtur *Castrop. l. c.* dum inquit: *Modus, quem servat capitulum in exercenda hac Jurisdicção ne in causis Hæreticibus, non est per se, sed per Vicarium ad id specialiter deputatum.*

4. Resp. Quarto: Posse quoque Prælatos quosdam Jurisdicção nem quasi Episcopalem habentes esse Judices Ordinarios in causis fidei, cum *Molin. de just. tract. 5. d. 28. num. 11.* tradit *Castrop. n. 6. in fine.* Et in genere ex præscripta consuetudine posse Prælatos regulares in Germania suos subditos in causa Hæresis judicare, & pœnis juris afficere, dum regulares Apostata Hæresim amplexi revertuntur aut capiuntur citra intraventum Episcoporum, testatur *Reiffenst. h. t. n. 438.*

Quest. 184. Inquisitores fidei an, unde & qualiter, in quibus causis, & respectu quorum, & an vices suas committere possunt alii & adungere alios in consilium, sint Judices?

1. Resp. Primo: Dum tempore *Innocent. III.* Albigensium potissimum errores, hæresesque alia multum ingravescerent & grassarentur, neque ad eas opprimendas & extirpandas labor & vi-

gilantia specialiter ad hoc ab eodem Pontifice ex ordine potissimum Cisterciensium delectorum Abbatum scientia & virtute insignium necdum sufficere videretur, Dominicus Ordinis Prædicatorum Fundator pro suo erga Hæreses odio & fidei Catholica zelo ab eodem Pontifice obtinuit, ut contra quoscunque de Hæresi suspectos singularis fieret inquisitio, instituereturque processus judicarius, in quo judicialiter confessi vel convicti gravissimè punirentur, unde initium sumit *S. Inquisitionis* officium contra Hæreticam pravitatem, in quo *S. Dominicus* primus constitutus Inquisitor generalis, & post illum alii ejusdem Ordinis Alunni, quibus dein substituti & subordinati fuere alii Inquisitores inferiores & locales in diversis provinciis & Diœcesibus, præsertim Italiae & Hispaniæ, ita ut ibidem in singulis ferè diœcesibus adsit officium *S. Inquisitionis*, & Inquisitores contra Hæreticam pravitatem, qui hodie sunt *S. Congregationi Cardinalium universalis Inquisitionis*, vel *S. Officii*, subjeçti, quam, dum Papa cerneret invalescere noviter Hæreses Lutheranam & Calvinisticam, ad officium *S. Inquisitionis* ubique majori cum fructu & exactius exercendam instituit anno 1542. de qua vide *Card. de Luca in Relat. Curie Rom. discursu 14. à n. 2.*

2. Resp. Secundo: Inquisitores omnes tam inferiores & locales quam generalis & supremus sunt veri Judices Hæreticorum in suo districtu, provincia aut diœcesi, ut habet communis & certa *arg. C. ut officium. h. t. in 6.* eorum quoque munus præstant Episcopi in Provinciis, in quibus Inquisitores Apostolici speciali Authoritate *Rom. Pontificis* non sunt constituti, ut in Gallia, Germania, Polonia, ut notat *Azor. p. 1. l. 8. c. 18. q. 2.* *Pirh.*

3. Resp. Tertio: Inquisitorum potestas & Jurisdicção non est ordinaria, sed delegata à Sede Apostolica, pro ut dicitur *c. 20. h. t. in 6. Officium Inquisitionis Hæreticae pravitatis à Sede Apostolica commissum. ibidem.* *Franc. Sylv. v. Hæresis. 2. q. 1.* *Azor. l. c. Farin. de Hæresi. q. 186. n. 39.* *Eymet. p. 3. director. quest. 4. comm. § 3.* *Scacc. de Judic. c. 67. n. 5.* *Molin. de just. tr. 5. d. 28. n. 4.* *Castrop. tract. 4. d. 7. p. 12. § 2. n. 2.* *Pirh. h. t. n. 130.* Quia, esto deputatus sit ad universitatem personarum, non tamen est constitutus ad universitatem causarum (quod requiritur, ut quis sit & dicatur Judex Ordinarius, sed tantum ad unam speciem causarum, nempe fidei, & quæ illi connexa sunt, non est nisi Judex delegatus. His tamen non obstantibus gaudent multis Privilegiis Jurisdicção nis Ordinariæ; dum v. g. vices suas committere possunt aliis officium illorum non expiret in vita illius, qui eos deputavit. Propter quod agit *Castrop.* Officium Inquisitionis habere perfectiones Jurisdicção nis delegatæ & ordinariæ, sublatis utriusque imperfectionibus. Porro licet Inquisitores non semper à Sede Apostolica immediate eligantur & constituantur, sed etiam ab aliis ad id auctoritatem à Sede Apostolica habentibus, v. g. à Cardinalibus *S. Congregationis*, *S. Officii Inquisitionis*, Generalibus & Provincialibus Ordinibus, qualiter hoc Privilegium eligendi & constituendi aliquos ex suis Ordinibus Inquisitores impetrarunt *Dominicani* & *Franciscani* à tempore *Innoc. IV.* & *Clem. IV.* vel à generali Inquisitore, semper tamen censi debent delegati Sedis, & ab ea habere immediate auctoritatem, ita ut non sint subdelegati Sedis Apostolicæ, & quamvis tales particulares Inquisitores à generali Inquisitore dependant, non tamen sint illius subdelegati. Ita *Molin.*

lin. l. c. n. 7. Eymer. l. c. q. 3. comment. 52. Farin. q. 168. n. 41. Castrop. l. c. n. 4. Pirh. h. r. n. 31. Neque etiam, etsi ab alio, aut à dictis Cardinalibus S. Officii præsidibus de loco in locum mutari ac deponi possint Inquisitores particulares, non nomine Inquisitoris generalis, sed proprio & Auctoritate Apostolica sententiam adversus reos pronunciant, nec arctantur ad eam per se ipsos publicandam & denunciandam in theatro, sed possunt id facere per alios. Castrop. l. c. n. 4.

4. Resp. Quartò: Inquisitores regulariter inquirere & procedere possunt contra omnes Hæreticos, eorumque credentes, receptatores, fautores, defensores, nec non contra Infamatos vel suspectos de Hæresi, existentes in Provincia, Diocesi, Civitate, aliòve loco, in quo ipsis officium inquisitionis est commissum. Sic itaque exercere possunt hanc suam potestatem, tam circa personas laicas, quam Ecclesiasticas, tam sæculares quam religiosas, hasque etiam exemptas quò ad alia à Jurisdictione Ordinariorum. C. accusatus. C. ad abolendam. h. r. & specialiter C. ut officium. h. r. in 6. Item, etiamsi religiosi jam præventi essent à suis Prælati regularibus, adhuc per Inquisitores iudicandi, itaque subditorum Hæreses denunciandæ; ut juxta rescriptum Pii IV incipiens: *Pastoris etenim est*, & Pauli III. incipiens: *Apostoli culminis*. notant Farin. cit. q. 186. n. 126. Azor. p. 1. L. 8. c. 18. q. 12. Castrop. l. c. num. 5. Quin & hodieum omnibus Prælati religiosi sublatam esse potestatem cognoscendi de Hæresi suorum subditorum, iudiciumque hoc Episcopis & Inquisitoribus remissum per Constitutionem Pauli V. testatur Farin. de Hæresi q. 128. in fine. apud Castrop. l. c.

5. De cætero regula hæc, quòd Hæretici omnes inquiri & cognosci possint ab Inquisitoribus, suas patitur limitationes & exceptiones. Ac Primo quidem contra Reges supremosque Principes, quoniam alium Superiorem in temporalibus agnoscunt ob Hæresim vel ejus suspicionem procedere non debent Inquisitores sine speciali Pontificis mandato. Azor. l. c. q. 13. Pirh. h. r. n. 133. in fine.

6. Secundò contra Episcopos de crimine Hæresis inquirere & procedere ne quidem Inquisitor generalis sine Sedis Apostolicæ speciali, aut in literis commissionis expressæ facultate potest; sed ubi Inquisitores ipsi Episcopos aut Prælatos superiores noverint in Hæresim lapsos, aut de ea suspectos, tenentur id ipsum Sedi Apostolicæ denunciare eique judicium remittere. Pro ut statuitur, C. Inquisitores. h. r. in 6. & à Trident. sess. 24. c. 5. de reform. Quibus tamen non obstantibus, possunt Inquisitores dicta testium contra Episcopum recipere, ut ea ad Pontificem transmittant; cum alià viâ scire non possint, Episcopos de Hæresi suspectos esse, ut teneantur eos Pontifici denunciare, Molin. de just. trakt. 5. d. 28. n. 19. Pegna in addit. ad Eymer. p. 3. directior. q. 27. comment. 76. Decian. trakt. crim. L. 5. c. 23. n. 2. Zech. in sum. p. 1. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 12. n. 13. Castrop. l. c. n. 5. Pirh. h. r. num. 135. Quin etiam possunt Episcopum clarè cognitum Hæreticum, de fuga suspectum comprehendere & custodire, ad submitendum illum Pontifici, donec ille reddatur certior, præsertim, dum aliàs est, & certò cognoscitur periculum seductionis plurimum; quia tales casus à generali prohibitione procedendi contra Episcopos videntur excepti, ita AA. jam citati. l. cit. Potest quoque Episcopus contra alium Episcopum Hæreticum, aut de Hæresi suspectum in sua Diocesi subsistentem,

Hæresim committentem (etsi id nequeat Inquisitor) inquirere & procedere ex potestate ei delegata per C. ad abolendam. Farin. l. c. n. 122. Decian. l. c. c. 21. n. 5. Castrop. num. 6. Pirh. l. c. Porro nomine Episcoporum, contra quos prohibetur inquiri, veniunt etiam Episcopi titulares; quia verò sunt Episcopi. Item electi & confirmati à Papa, etsi nondum consecrati; quia jurisdictionem habent episcopalem. Non tamen Episcopi electi, nondum tamen confirmati; Simanc. Cathol. inst. tit. 25. n. 11. & 12. Mol. Castrop. Pirh. l. cit.

7. Tertio Inquisitores nulli aut Ordinarii procedere possunt aut sententiam excommunicationis, suspensionis vel quamvis aliam promulgare contra Sedis Apostolicæ Legatos, Nuncios, Officiales ejusdem Sedis sine speciali illius licentia in scriptis concedenda, faciente plenam de præsentate mentionem; ita ut, si quid contra illud factum fuerit, sit irritum & inane, & si indebitè quid attentarent in his, quæ negotium fidei tangunt, diocesani vel Inquisitores, alii verò Judices ordinarii, vel delegati in aliis causis ad ipsos pertinentibus plenam informationem capiant, & Papæ studeant significare, ut is de remedio opportunè valeat providere, expressè statuitur in Extrav. Matthæus. h. r. inter comm. Porro nomine Nunciorum intelliguntur Legati Sedis Apostolicæ, juxta C. nobilissimus. dist. 97. nomine Officialium designati ad causas aliquas Sedem Apostolicam ejusve honorem, non verò ad causas particulares inter partes decidendas spectantes. Mol. l. c. n. 20. Castrop. Pirh. l. cit.

8. Quartò: Inquisitores contra alios Inquisitores Hæreticos, aut de Hæresi suspectos, durante Inquisitionis officio; secus eo finito; vel ab eo remotos (sicut in Hispania ab Inquisitore generali facile removeri possunt) procedere nequeunt; tum quia sunt Sedis Apostolicæ delegati (unde, si non essent à Papa delegati, sed à supremo Inquisitore subdelegati, possent ab eodem inquiri, incarcerari, puniri, ut Simanc. apud Castrop.) tum quia par in parem non habet Imperium; quamvis possint contra eos secretò recipere informationes super Hæresi, easque Papæ transmittere, ita Azor. l. c. n. 14. Farin. l. c. q. 186. n. 124. Molin. l. c. Eymer. l. c. q. 30. comm. 79. Castrop. l. c. n. 8. Pirh. l. c. Sed neque Episcopos (qui Inquisitores nati dicuntur) tanquam Ordinarios aliter, quam capiendi dictas informationes posse procedere contra Inquisitores, nisi in casu speciali per Episcopiam, dum nimirum Inquisitor Hæreses seminasset, aut seminari permetteret, & delinquentes Hæreticos impunitos dimitteret, aliæque horrenda committeret; quia durante officio Inquisitoris est Sedis Apostolicæ officialis, contra quos in crimine Hæresis Ordinarii, ut dictum, procedere nequeunt. cit. Extrav. Joan. XXII. Matthæus, ita expressè Azor. Farin. Mol. Castrop. l. cit.

9. Quintò: Inquisitores, etsi alias regulariter contra Judæos aliòsque infideles procedere nequeunt, sed contra eos, dum ob delicta alia puniendi sunt, regulariter recurrendum ad Judices Sæculares, possunt tamen procedere contra eos, illòsque punire, dum Christianum ad ritum suum inducunt, vel Judæum baptizatum ad Judaismum redeuntem rebaptizant, ac denuò lavant, & veluti inquinatum purificant. Farin. l. c. q. 179. n. 143. & 145. Pirh. h. r. n. 138. in fine. Possunt item procedere contra Judæos tanquam Hæreticos, qui, dum essent septennio minores, baptizati Christiani facti sunt, & postmodum ad Judaismum redierunt; quia etsi

ignoranter baptizati, per Baptismum tamen obligantur ad legem Christianam observandam. Idem est de Judæis baptizatis in amentia, nisi ante amentiam habuerint voluntatem repugnantem susceptioni Baptismi. Item qui medio mortis baptizati seu facti Christiani postea redierunt ad Judaismum (nisi fortè vi absoluta omnino invitati baptizati sunt) hi enim ut hæretici condemnari possunt, Farin. q. 178. à n. 176. Pirh. l. c.

10. Resp. Quintò : regulariter Inquisitores fidei non possunt cognoscere de causis aliis criminalibus aut civilibus, præterquam de causis hæresis & hanc concernentibus (quales sunt rebaptizare pueros, consulere & invocare dæmones animo sciendi futura &c. de his enim cognoscere spectat, ad Inquisitores, ut Clar. §. hæresis. à n. 24. Azor, p. 1. l. 9. c. 26. q. 4 Pirh. n. 139.) sumitur ex C. accusatus, §. sanè. h. t. in 6. ubi etiam additur ratio : cum negotium fidei, quod summè privilegiatum est, per alias occupationes non debeat impediri. Nihilominus jurisdictionem habent Inquisitores in causis quoque aliis suorum familiarium & officialium, & quidem privativè, ita ut nulli alii Judices in iis judicandis se possint intromittere, sed solùm delinquentes capere tenentur, & captos remittere Inquisitorum judicio. Simanc. l. c. tit. 41. rub. de ministr. n. 16. Paramo de orig. inquisit. l. 5. q. 6. n. 17. Farin. q. 186. n. 38. Castrop. l. c. n. 9. Quamvis & ab hac eorum potestate excipiantur eorum officiales, committentes crimen læsæ Majestatis, rebellionis publicæ, prodicionis, effractionis seu violationis Ecclesiæ, committentes crimen nefandum &c. cum expediat hæc à Judice sæculari, qui pœnam mortis imponere possit, judicari, ne prætextu exemptionis faciliùs hæc audeant patrare, ita AA. immediatè ante citati, è quibus Castrop. ait, se credere, Inquisitores habere jurisdictionem in causis civilibus respectu suorum officialium, qui iis sunt à secretis, ut ii solùm conveniri & convenire possint debitores coram Inquisitoribus, non autem alii eorum officiales eorum extranei. Quid verò possint Inquisitores in causis reconcihatorum Criminalibus & Civilibus, dum habitum pœnitentiæ gestant, & generaliter in causis pœnitentiæ, dum penitentiam exequentur, vide apud Castrop. l. c. n. 10.

11. Resp. Sexto : Inquisitores etiam particulares, utpote à Sede Apostolica delegati, ob adversam valetudinem, vel absentiam aliamque legitimam causam possunt constituere Vicarios, etiam Generales, qui ad tempus vel beneplacitum eorum hoc munus exercent, vel plenè etiam cum potestate proferendi sententiam definitivam; vel cum restrictione aliqua, illòsque iterum pro libitu deponere, Idque speciale est in his Inquisitoribus ob favorem fidei. Ita sumitur, vel potiùs supponitur ex C. ne aliq. c. ut commissi. tr. 2. in 6. Clem. 1. eod. §. porro. & ita tenent Azor. l. c. c. 8. q. 10. Farin. q. 186. n. 29. Mol. cit. d. 28. n. 8. Castrop. n. 12. alique apud illum, qui tamen addit, Inquisitores nunquam debere talibus suis Vicariis seu Commissariis pro sententiis ferendis, præsertim contra re lapsos & impœnitentes, committere vices suas; eò quòd, dum de vita hominis agitur, altiore examine, quàm quòd per Vicarium peragitur, opus sit. De cætero hi commissarii seu subdelegati etiam universales, & cum potestate proferendi sententiam definitivam, non possunt vices alerius, neque in totum, neque in partem subdelegare, ne detur processus in infinitum; cum non sit ratio, cur, si subdelegatus subdelegare possit, hic secundus subdelegatus de-

nno non possit alium subdelegare, & ita gl. in c. cum causam. de delegat. v. delegatus. & communi Abb. Alex. Jo. And. Pegna l. c. q. 15. comment. 64. Mol. Azor. l. c. Castrop. n. 13.

12. Resp. Septimò : conceditur Inquisitoribus per c. commissi. h. t. in 6. potestas advocandi quos libet peritos, ut eis assistant in consilio præbendo & ferendis sententiis,

Quæst. 185. An, qualiter & quando, dum in diocesi constituti sunt Inquisitores, hi in causis hæresis simul cum Episcopis Diocesanis, vel separatim ab iis, procedere possint aut debeant, vel etiam, dum plures in provincia Inquisitores, quilibet eorum sine alio procedere possit?

1. Resp. Ad primum : de hoc statui plura in diversis textibus juris, & primò quidem c. per hoc. h. t. in 6. ita statuitur : Per hoc, quòd negotium hæretica pravitate alicui vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate vel diocesi delegatur, nihil diocesanis Episcopis derogatur, quin & ipsi auctoritate ordinaria vel delegata, si eam habeant, procedere valeant. Verùm, ut dictum inquisitionis officium efficacius, melius utriusque procedat, possunt Episcopi ipsi & Inquisitores de eodem factò inquirere, & cognoscere conjunctim vel divisim, & si divisim processerunt, tenentur sibi invicem communicare processus, ut veritas melius inveniri possit, & nisi in hoc casu Inquisitores in sententia prolata diocesanis, vel contra hi illis judicaverint deferendum per utrosque sententia proferatur, in qua proferenda si non conveniant, per utrosque negotium sufficienter instructum ad Sedem Apostolicam deferatur, sive autem ordinaria, sive delegata potestate procedatur ab Episcopis, solum in procedendo modum observare debent, quem Inquisitores per jura communia, vel per speciales commissiones seu ordinationes Sedis Apostolica (et si corpori Juris Canonici non sint insertæ, dummodò constitutionibus canonicis non sint contrariæ, ut gl. fin. hic) possunt ac debent observare. Ex quibus jam inferitur, quòd jurisdictione generaliter delegata Inquisitoribus ideo non præjudicet jurisdictioni Episcopis, quia censetur concessa illis cumulativè non privativè, ac ita Episcopus adhuc procedere possit contra hæreticos subditos potestate ordinaria, & ex delegata contra exemptos, Franc. in cit. c. per hoc. n. 2. Farin. l. c. n. 58. secus verò sit, si delegatio Inquisitori sit specialiter & restrictè ad certas personas certasque causas facta; per talem enim specialem commissionem derogatum censetur jurisdictioni ordinariæ Episcoporum quò ad illas personas & causas; quin & generaliter delegatæ potestati aliorum Inquisitorum. Franc. n. 3. Farin. n. 59. Pirh. h. t. n. 145. Notandum præterea, quòd ad communicacionem processus, pro ut recitabitur pro declaratione cit. c. per hoc. in Extrav. ex eo. 1. h. t. inter commun. quòd hi processus etsi communicandi, dum Episcopus & Inquisitor procedunt seorsim, non tamen, communicandi, quando Episcopus vel Inquisitor tantùm procedit, dum autem uterque procedit, processus utriusque communicandi in fine, quando nihil restat quàm sententia proferenda, nisi fortè alter eorum procedere nequit, nisi visis actis alerius, notandum ulterius ex Clem. multorum. 1. §. propter quod. h. t. quòd ad prolacionem sententiæ contra hæreticos, quòd, dum Episcopus & Inquisitor, sive di-

livim,

vifum, five conjunctim procedunt, etfi unus sine altero procedere nequeat ad sententiam definitivam condemnatoriam hæretici, poffit tamen unus sine altero procedere ad sententiam definitivam, per quam reus omnino abfolvatur, quia delictum non probatur; vel ad interlocutoriam, habentem vim definitivæ per quam reus abfolvatur à tortura vel alia pœna; Arg. *cit. Clem. 1.* ubi cum folum dicitur, unum eorum sine alio non poffe ferre sententiam condemnatoriam contra hæreticos, videtur permitti, ut unus sine alio ferre poffit sententiam abfolutoriam feu pro hæreticis, ita tenent gl. *in cit. Clem. 5. propter quod. v. contra eos. Clar. §. hærefis. n. 5.* Mol. *cit. d. 28. n. 15.* Farin. *cit. q. 186. n. 60.* Azor. *cit. c. 28. q. 16.* apud Pirh. *n. 150.* dicentes, hanc sententiam ftando juri communi effe communiorem & probabiliorem. Pirh. tamen ipfe oppofitam sententiam juftiorem, æquiorẽ & magis receptam pronunciat; eò quod licet textus *cit. Clem. loquatur folum expreffè de fententia condemnatoria, eo ipfo tamen, quòd communicatio proceffuum inter utroque præcedat fententiam, ut examinetur, utrum reus abfolvendus, an condemnandus fit, tacitè etiam requiritur, ut reus non abfolvatur ab uno folum Judice sine alio, ficut non poffit condemnari ab uno folo, fimiliter juxta *cit. Clem. 5. propter quod,* tamen, dum Epifcopus & Inquifitor fimul procedunt, unus sine alio hæreticum inquirere, citare, capere, incarcerare, vincire poffit; non tamen unus sine alio illum in durum arcemque carcerem, qui magis pro pœna quam cuftodia fit, compingere poffit. gl. *ibid. v. ipfo jure.* Farin. *n. 62. & 67.* Pirh. *h. l. c.* Notandum item quòd ad citationem, quòd fi citetur idem eodem tempore ab Inquifitore & Epifcopo, procedente ex delegatione Papæ, quia citatus exemptus eft ab ejus jurisdictione ordinaria, citatus comparere poffit coram quo maluerit. Farin. *n. 95.* fi tamen citatus tanquam fubditus Epifcopi poteflate illius ordinaria, comparere potius debet coram Inquifitore; quia jurisdicção delegata à Papa Inquifitori major eft poteflate ordinaria Epifcopi. Azor. *l. c. q. 8.* Farin. *l. c. n. 87. & feq. Pirh. n. 152.**

2. Relp. Ad fecundum: idem de pluribus Inquifitoribus in eadem provincia dicendum, quòd dictum de Epifcopo & Inquifitore in eadem dicecefi, juxta *c. ut officium. h. t. in 6.* Unde, ut jam dictum, fi Papa contra aliquem vel aliquos fpecialiter & expreffè designaffet Inquifitorem, reliqui Inquifitores generaliter designati nullatenus de tali caufa cognofcere poffent, etiam fi cognofcere incepiſſent; quia illa delegatione facta cenfetur Pontifex illam caufam fibi & illi fpecialiter delegato advocare, & conſequenter aliis potefatem de ea cognofcendi interdiceret. Pegna. *l. c. q. 46. comm. 45. verſ. fed obiter.* Molin. *l. c. n. 9.* Farin. *n. 25.* Caftrop. *l. c. n. 15.* Arg. *c. ut noſtrum. de appell. & C. ſtudiſti. de off. delegat.* Unde ut Caftrop. cum Mol. *l. c.* fi Inquifitor ille fpecialiter deputatus obeat, aut alia caufa iſta illius jurisdicção deficeret, non poterunt Inquifitores generaliter deputati, neque Epifcopus de iſta caufa cognofcere, quia jam fuit Pontifici advocata, & ab eorum jurisdictione fublata, & fi hic Inquifitor fpecialis ad illius cognitionem indigeat informationibus & depositombus factis apud alios Inquifitores, à quibus dicta caufa capta cognofci, poterit illos compellere ad eas fibi exhibendas, juxta *C. ut commiſſi. h. t. in 6. verſ. nec non.* Farin. Mol. Caftrop. *ll. cit. Scacc. de jud. c. 67. num. 10.* modeſtè tamen & amicabiliter primò

expetendæ, aliàs inconſultò Papâ non extorquendæ.

Quæſt. 186. Qualiter exſpiret officium Inquifitoris hæreticæ pravitatis, & qualiter Inquifitor revocari poffit?

1. Relp. Ad primum: officium Inquifitoris abſolutè commiſſum non exſpirat morte committentis, etiam re integra; pro ut expreffè ftatuitur in *c. ne aliquis. h. t. in 6.* dum ibi dicitur: *preſenti declaramus edito, ipſum officium inquifitionis, non folum quò ad negotia vivente mandato incepta, fed etiam quò ad integra, & non capta, & quòd plus eſt, quantum quò ad ea, quæ tunc non emerſerant, in favorem fidei poſt committentis obitum perdurare &c.* quemadmodum officium Legati non exſpirat re integra, mortuo Papâ juxta *c. 2. de off. Legat. in 6.* dum aliàs poteftas delegatorum ad caufas cognofcendas re adhuc integra morte mandantis exſpirat, juxta *c. relatum. c. gratum, c. licet. de off. jud. deleg.* Intelligendumque hoc ipſum, non tantum de officio Inquifitorum immediatè à Papa deputatorum, fed etiam conſtitutorum à Congregatione Cardinalium S. Officii, aliisque potefatem conſtituendi Inquifitores inferiores habentibus; cum hi omnes à Pontifice denominati cenſentur Azor. *p. 1. inſt. mor. c. 28. q. 7.* Farin. *l. c. q. 186. n. 20.* Pegna *p. 3. directior. q. 7. & 8. comment. 38. & 57.* Caftrop. *l. c. n. 16.* Pirh. *h. t. n. 153.* quòd ipſum etfi limitent Jo. And. *in cit. C. ne aliquis. gl. 1. Gemin. n. 4.* Franc. *n. 2.* Sylv. *v. hærefis. §. 2. n. 3.* Decian. *pratt. crim. l. 5. c. 20. n. 8.* quos ſequi videtur Farin. *q. 185. n. 22.* Arg. *c. fi gratioſè. de reſcrip. in 6.* ubi *delegati ad beneplacitum Sedis non finiuntur morte delegantis;* ſecus ſi ad beneplacitum Romani Pontificis &c. ut procedat, ſi talis Inquifitor datus fit ſimpliciter, vel etiam ad beneplacitum Sedis Apoſtolice; non verò, ſi datus cum clauſula: *Ad beneplacitum Pontificis,* in quo poſteriore caſu re adhuc integra exſpirare volunt officium Inquifitoris per mortem Pontificis. Veriùs tamen ſentire videntur Penia *l. c. comment. 56.* Verſ. *ſed ut Azor.* Caftrop. *n. 17.* Azor. Pirh. *ll. cit.* officium Inquifitoris per mortem Papæ delegantis non exſpirare, quomodocunque is fit conſtitutus, five ſimpliciter, five cum clauſula: ad beneplacitum Sedis Apoſtolice, vel etiam Romani Pontificis, niſi in literis delegationis contrarium expreffum fuerit; cum ob ſingularem fidei favorem, pro quo temper conceſſa cenſetur Inquifitoribus jurisdicção contra hæreticos, ne caſus eveniat, in quo vel non poffit inquire in eos, vel ne eorum puniſio diutiùs impediatur, aut omnino omittatur. Azor. Caftrop. Pirh. *ll. cit.*

2. Relp. Ad fecundum: officium ſeu jurisdiccionem quorumcunque Inquifitorum revocari poſſe à Pontifice extra dubium eſt. Sed & olim, dum à Generalibus Provincialibus aliis Miniſtris Ordinum S. Dominici & S. Franciſci eligebantur, ab iisdem quoque, dum videbatur, removeri poterant, poteflate etiam ad hoc, ſicut ad eligendum iis à Pontifice conceſſa, ut conſtat ex privilegiis illis Ordinibus conceſſis, & ex conſtitutionibus Innoc. & Clem. IV. utraque incipiente: *Licet ex omnibus,* hodie tamen non eliguntur amplius ab iis, ſed à Cardinalibus univerſali Inquifitori præſidentibus, aut alicubi ab Inquifitore generali; & hi ſoli à ſe electos poterunt de loco in locum transferre, aut ab officio proſus amovere, pro ut viſum fuerit expedire, ita cum Penia *q. 9.*

comment.

comment. 58. Farin. num. 32. Azor. q. 9. Castrop. num. 18. Inquisitorem tamen à se electum invitum, nec à loco, nec ab officio amovere possunt sine legitima causa solo arbitrio suo; cum in Decretis & Constitutionibus, quibus conceditur illis potestas electos à se Inquisitores mutandi & removendi, adduntur verba illa: *Si ita visum fuerit, vel si ita vobis videbitur*. Quæ, ut juxta C. non solum. de regular. in 6. Menoch. L. 1. de arb. q. 8. num. 5. non indicant plenum arbitrium, sed arbitrium regulatum jure & æquitate. Quibus non obstat, quòd talis Inquisitor aliquis in delegatione dicat, se vires suas committere, dum ipse non revocavit, seu ad beneplacitum suum; quia ad beneplacitum facta concessio perpetua esse dicitur, ut probat Menoch. num. 6. & beneplacitum significat arbitrium boni viri, ut idem q. 6. num. 10. ita Castrop. à num. 19. Porro causæ ad removendum Inquisitorem ab officio in genere tres sunt, impotentia, negligentia, iniquitas. Ad impotentiam spectant infirmitas, non quidem temporalis, utpote quæ admittit substitui tantisper vicarium, sicut absentia, sed perpetua aut quasi perpetua. Senectus, si rectum iudicium tollat. Ignorantia, si tanta est, ut ignorentur ea, quæ ad hoc officium spectant; non enim fas est, Inquisitores omnia committere iudicio & consilio consultorum. Secunda causa est negligentia, qualis committitur etiam, quando contra Hæreticos non proceditur debito tempore, & hinc Hæreticus, aut de Hæresi suspectus, capiendus aufugit, vel interim, Hæresim disseminat. Et si hæc negligentia procedit ex odio vel amore lucri, ultra remotionem ab officio, si Inquisitor negligens fuerit Episcopus, suspenditur ipso facto ab officio episcopali per triennium, si fuerit alius, excommunicationem reservatam Pontifici incurrit, per Clem. 1. §. verum. h. t. in fine. Quin & si negligentia Inquisitorum fuerit gravis, incurrunt fautoriam Hæresis per c. quanta. de Sent. excomm. & C. qui potest obviare. 23. q. 3. ut Farin. q. 182. n. 24. relatis aliis. Tertia causa est iniquitas, præcipuè prætextu officii, v. g. illicita pecunia (vel quidcunque pretio aestimabile, ut Glof. in cit. Clem. v. pecuniam. Farin. q. 186. n. 134. Sanch. & alii) extorqueatur prætextu ipsius officii. Tametsi hic nomine iniquitatis quoque veniat quodcunque aliud, ac præsertim scandalosum crimen; cum Inquisitionis officium exposulet viros doctrinæ & omni virtute conspicuos juxta Constitutionem Urbani IV. incipientem: *Præcunctis*. De cætero ad removendum Inquisitorem ab uno loco in alium non requiritur culpa removendi seu mutandi, sed sufficit, ita conveniens esse, & videri illi, qui hanc potestatem mutandi habet, cum sic fieri expediat potestati gubernativæ etiam absque eo, quòd opus sit illi, convenientiam hujus mutationis juridicè probare.

Quest. 187. Inquisitores delinquentes à quo puniendi?

Resp. Inquisitores hi, si sint Clerici Sæculares electi à Cardinalibus S. Officii, ab iis quorumcunque delictorum rei puniri debent; quia illis subjecti. Idem est de Electis ab Inquisitore aliquo generali propter eandem rationem. Castrop. l. c. num. 23. Si verò sint religiosi, & delinquant extra suum contra regularem observantiam, puniri eos posse à suis superioribus regularibus; non tamen si delinquant in officio Inquisitionis; quia quòd ad ea delicta exempti sunt à propriis Prælati-

vi Constitutionum Alex. IV. & Clem. IV. tenent Eymer. p. 3. director. q. 12. n. 1. Locatus in judicial. Inquisit. v. Inquisitor. n. 40. Econtra cum Farin. credit Castrop. l. c. non posse eos puniri à suis Prælati, si delinquant in officio, sive extra illud pœnâ, quæ aliquo modo retardare posset exercitium officii Inquisitionis; quia in memoratis Constitutionibus eximuntur Inquisitores religiosi in officio suo exercendo à Prælatorum suorum obedientia, ita ut Prælati graviter injungatur, ne dictos Inquisitores ab executione sui officii directè vel indirectè impediunt. Possè nihilominus Prælatos religiosos contra Inquisitores sibi aliàs subditos delinquentes sumere informationes, easque ad supremum tribunal inquisitionis submittere, expectantes, quid sibi ab eodem tribunali desuper mandetur. Pro quo citat Farinacium.

Quest. 188. Qualiter procedendum in causa Hæresis?

Resp. Primò in genere: In ea procedi potest summarie simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicii, ut expressè deciditur in C. statuta. h. t. in 6. & constat desuper à Penia p. 3. director. q. 54. comm. 193. relatis Constitutionibus Alex. V. quæ incipit: *Cupientes*. & Urban. IV. incipiente: *Licet ex omnibus*; ac ita conformiter textui sine ulla limitatione tradunt Repertor. Inquisit. v. ordo. vers. sed quò ad talem. Roias. singul. 145. num. 13. Scacc. de jud. c. 52. n. 2. Castrop. v. d. 4. d. 8. p. 1. n. 1. contra Decian. tr. crim. l. 4. c. 34. num. 9. Quatenus is asserit, privilegium sic procedendi summarie concessum Inquisitoribus in non multum præjudicialibus; crimen autem Hæresis gravissimum sit, multumque infamet, adeoque quòd ad modum procedendi non relinquendum arbitrio Inquisitoris. Procedi autem summarie & de plano in eo dicitur juxta declarationem Clem. V. in Clem. saepe contingit. de V. S. quia non exigitur libelli oblatio in scriptis facta; nec litis contestatio, & iudicium desuper agitari possit, etiam tempore feriarum, item quòd amputanda dilationes, exceptiones, & appellationes frustratorie; partium, Procuratorum, & Advocatorum contentiones & jurgia, testium superfluatorum multitudo, & loquendo univèrsim omitti possunt solennitates Juris Civilis & positivi; non tamen omittenda citatio, probationes & defensiones necessariæ, & solennitates, quæ sunt juris naturæ ac gentium, sine quibus nec justè nec valide causæ tractari possunt, Castrop. l. c. à quo singula declarata vide num. 3. §. seq. Pirh. n. 61. Tametsi autem hoc procedendi modo in causis fidei uti possint Episcopi & Inquisitores, non tamen ad sic procedendum obligantur; cum cit. C. statutum. dicatur: *Concedimus*, quod verbum non obligationem, sed licentiam significat, Locat. l. c. n. 18. Farin. q. 185. n. 19. Castrop. l. c. num. 2. Scacc. Pirh. l. cit. 2. Resp. Secundò in specie: Primò modus procedendi in crimine Hæresis viâ accusationis consuetudine abrogatus; cum in hoc tribunali constitutus sit minister publicus, vulgo dictus fiscalis, qui personam accusatoris subit, se tamen ad pœnam talionis non subseribit; quia ex necessitate officii ad bonum publicum accusat, & non nisi habeat testes, Penia. l. c. q. 14. comm. 67. vers. sed cum. Farin. q. 165. num. 40. Scacc. l. c. à num. 6. Param. de orig. Inquisit. l. 3. q. 9. n. 15. Castrop. l. c. p. 2. n. 1. Si tamen quis personam accusatoris subire velit, admittendus est, accusatione propo-

ita in scriptis absque eo, quod cogatur se subscribere ad pœnam talionis, quia ea ipsa necessitas per hoc sublata, quod permittatur procedi summatim. Farin. *q. 185. num. 33.* Param. *de ord. inquisit. l. 3. q. 4. rub. de Ord. Jud. S. Officii. n. 16.* Castrop. *num. 2.* Quamvis accusator etiam se non subscripserit ad pœnam talionis, ac proinde eam subire non debeat, si tamen in probatione defecerit, graviter sit puniendus arbitrio Inquisitoris tanquam calumniator. Farin. *num. 37.* quin & ut idem, *num. 39.* non careat probabilitate, eum puniendum esse pœnâ talionis juxta constitutionem Pii V. in Bulla 5. si probetur, eum ex malitia accusasse innocentem, quâ aliâs adhuc puniendus non esset, si se ad eam subscripserit, sed mitius, non quia eâ dignus non esset, sed quia Ecclesia vult eum eo exercere misericordiam, juxta textum *C. super his. de accusat. Farin. cit. num. 37.* Castrop. *num. 3.* De cætero accusatio de Hæresi competit omnibus indifferenter; quia juxta *L. Manichæos. §. 1. c. h. t.* Hæresis est crimen publicum, & omnium fert injuriam, eò quod in religionem divinam committitur. Ac proinde de eo accusare possunt clericum laici infames, pupilli & minores cum autoritate tutoris & curatoris. Farin. *n. 23.* Castrop. *n. 5. §. 6.* non tamen excommunicati excommunicatione majore, denunciati, vel publici percussores clerici in excommunicatione existentes, quia in judicio stare non possunt. *C. intelleximus. de judic. C. decernimus. de sent. excomm. Clarus pract. q. 14. vers. quæro.* Castrop. *num. 6.* qui tamen credit, eos admitti posse in defectum, arg. *C. in fidei favorem. h. t. in 6.* Inimicum quoque capitalem admitti ad accusandum de Hæresi, sed cautè & ut suspectum, credit Castrop. *n. 7.* citans Clar. *cit. q. 14. vers. ulterius.* Gigas *de Crim. Lase Majest. l. 2. rub. qui accusat. poss.* Decian. *tract. crim. l. 3. c. 25. n. 7.* Farin. *num. 29.* Paris. *l. 4. conf. 2. n. 54. §. 75.* Eò quod, ut dictum ex *L. Manichæos.* cedat in injuriam omnium, adeoque prosequens illius vindictam, censeri debeat prosequi injuriam omnium. Contrarium tamen tenentibus Carrerio, Camppeg. Eymet. Penia. apud Castrop. quem quoque vide *num. 4.* de modo instituendi hanc accusationem.

3. Secundò: usitatus modus in hoc crimine procedendi est per denunciationem; cum denunciante non sit ita periculosus, utpote qui ex recepta consuetudine non subit onus probandi, sed Judici hanc obligationem procurandi probationem remittit. Eymet. *p. 3. direct. rub. de secund. mod. proced. n. 68.* Param. *l. c. l. 3. q. 8. n. 21. §. 22.* Scacc. *l. c. c. 72.* Farin. *q. 185. n. 71.* Castrop. *l. c. p. 3. n. 1.* Sitamen denunciator deprehendatur falsò denunciassè, arbitrio Inquisitoris puniendus est tanquam calumniator & falsus testis (in quem ex generali consuetudine Inquisitionis assumitur, ut repertor. Inquisit. *v. accusatio. §. v. testis.* Simanc. *Cathol. instr. tit. 19. rub. de denunc. n. 17.* Castrop. *l. c.*) & qui gravissimè lædit falsò denunciatum, aperiendo Judici viam inquirendi specialiter adversus eundem. Facienda hæc denunciatio in scriptis, vel saltem verbis, quæ statim à Notario in scriptum redigantur, & denunciator jurare debet, eam esse à se factam. Conveniens quoque est, ut recipiatur præsentibus honestis personis, juxta *C. ut officium. h. t. in 6.* Castrop. *num. 2.* Eâ factâ Inquisitor procedit, non ad instantiam partis, sed ex officio examinando testes, quos denunciator allegavit, & si nullos allegavit, sed ipse solus de visu

R. P. Leur. *jur. Can. Lib. V.*

deponat, non debet Inquisitor statim procedere ad inquirendum specialiter, si denunciatus sit nobilis, religiosus, aut aliâs non suspectus ob gravem infamiam inde orituram, sed dictum denunciantis deliberatione matura expendere. Castrop. *l. c. num. 3.* Porrò ad denunciandum de hoc crimine admittuntur omnes, etiam absentes, modò proprio nomine & juramento denunciationem servent; aliâs non subscripta proprio nomine omnino repellenda, & nihili facienda, quia præsumitur falsa. Farin. *l. c. n. 66. §. 68.* Castrop. *num. 4.* Idque, ut iidem, etiam in ea expressi testes; quia illa nominatio testium non esset authentica, sed potiùs suspecta.

4. Tertio: Modus procedendi est inquisitio, eaque duplex: Generalis nemini injuriosa, nullamque infamationem prærequirens, in qua adversus nulum proceditur delinquentem, sed solum in genere proponitur, ut si fortè aliqui sint occulti Hæretici, aut de Hæresi suspecti, ii manifestentur. Et hæc ab Inquisitore facienda aliquoties in anno, juxta *C. excommunicamus. §. adjicimus. h. t.* specialis altera, quâ Inquisitor contra aliquem speciatim & nominatim procedit, interrogando tum ipsum, tum examinando testes. Hæc institui nequit, nisi præcedente infamiâ, juxta *C. qualiter & quando. de accusat.* & quidem ex gravibus judiciis, cum ex levibus Judex moveri non debeat ad suspicandum tam grave crimen de homine Christiano. Et quamvis aperiatur Judici viam ad faciendam Inquisitionem, ex illis tamen moveri non debet ad capturam rei, quippe quæ delinquenti valde damnosa & infamatoria, necessariò expostulat, delictum esse plene probatum, aut saltem adesse indicia depositionesque vehementes probatas; & si sit persona nobilis, religiosa, honestæ vitæ, Inquisitores, absque consilio supremi Senatûs ad capturam procedere non debent, nisi fortè fuga timeatur, ut Castrop. *l. c. p. 4. num. 2. §. 3.* citatis quam plurimis.

5. Quarto: Sive procedatur accusando, sive denunciando, sive inquirendo, semper citandus est reus verbaliter ab Inquisitoribus, ut habeat potestatem se defendendi, quia agitur de ejus bonis, honore & vita. Brunus *de Hæret. l. 4. c. 6.* Pegna ad Eymet. *l. c. comment. 17. vers. rursus.* Farin. *l. c. n. 154.* Decian. *l. 5. c. 32. n. 1.* Castrop. *l. c. p. 5. n. 1.* juxta *C. quisquis Episcop. 4. q. 5.* Citandus autem est, si non timeatur de fuga, sine causâ expressione, significando solum in genere, velle Inquisitores scire ab eo aliquid. Brunus *l. c.* Pegna *l. c. comment. 33. n. 131.* Param. *de orig. Inquisit. l. 3. q. 4. rub. de ord. jud. n. 34.* Castrop. *num. 2.* & si prudenter timeatur fuga ex tali generali citatione, eâ omisâ capiendus est per *L. nullus. C. de exhiben. reis. l. fin. C. de Custod. reor.* Capiendus etiam est, si citatus sic generaliter non compareat. Si capi nequit, citandus cum expressione causæ, nimirum ut de fide respondeat. Scacc. *l. c. v. 43. num. 9.* Farin. *num. 114.* Castrop. *num. 3.* In rigore sufficit una citatio tribus æquivalens, assignato termino competente pereemptorio ad comparendum, quamvis ex consuetudine contra absentes trina citatio expediri soleat, assignato cuilibet earum competente termino. Simanc. *l. c. tit. 14. rub. de contumac. num. 6.* Parath. *l. c. num. 65.* Est hæc citatio necessaria ad contestandum processum, & multò magis ad pronuntiandam sententiam, utpote invalidam, nisi priùs citato reo ad audiendam illam. Arg. *Clem. sape. de V. S.*

Quasi.

Quest. 189. An & qualiter probatio hæresis ad condemnandum de ea aliquem requiratur?

1. **R** Esp. Primò: Ad condemnandum aliquem, ut hæreticum requiritur plena & concludens probatio, ut decisum videtur *c. lueras vestras. de præsumpt. ac ita tenent Roias tr. de hæret. 2. assert. 6. n. 150. Farin. q. 187. n. 2. & 5. aliquæ apud Castrop. tr. 4. d. 8. p. 10. n. 1. & si quidem est delictum gravissimum gravissimisque poenis punitur, nullus ex sola præsumptione dici potest illud commisisse; quin & non secus ac in aliis delictis, ut, (ceu tenent omnes juxta *c. sciant. cuncti. 10. q. ult. & L. fin. C. de probat.*) ad condemnationem requiruntur probationes luce meridiana clariores, ita & quidem à fortiore requiruntur eæ in hoc crimine, Castrop. *l. c.* unde mirum, quod asserit Carrerius *in pract. de hæret. n. 132.* apud Clar. *l. 5. §. hæresis. n. 20.* non solum ad inquirendum (de quo idem admittere videtur Clar. *l. 5. §. fin. pract. crim. q. 6. n. 7.*) in causa hæresis sufficiant minores probationes quam in aliis, sed & ad faciendam plenam fidem. De cætero duas imperfectas seu semiplenas probationes ad constituendam plenam probationem non sufficere, cum singulæ in suo ordine diversæ sint, probabilis existimat Castrop. *l. c. n. 7.* citatis pro hoc *gl. in c. veniens. de testibus. Gomez. Tom. 3. var. c. 12. n. 25. Farin. de reo confesso & convicto. q. 86. n. 22.**

2. Resp. Secundò: cum hæresis externa non nisi tribus modis committi possit, nempe scriptura, verbis, & factis, primò probatur commissa scripturâ, probando scripturam hæresim continentem propriâ manu Titii scriptam vel subscriptam seriò & accuratè (qualis non censetur, si scripta in chartulis seu memorialibus, quibus ultima manus non est imposta) vel ab eodem dictatam; ita cum Nav. *l. 5. conf. 6. à n. 1. Farin. de hæresi. q. 187. n. 11. Castrop. l. c. n. 2.* Secundò probatur commissa verbis probando verba hæresim clarè significantia affectivè seu ex animo & seriò prolata; secus si sint dubia; tunc enim interpretanda, ut potiùs delictum excludant, quam includant, nisi ea proferens esset aliàs suspectus, vel generis aut nationis infectæ. Roias. *l. c. p. 1. à n. 200. Penia. direct. p. 3. q. 62. comment. 111. vers. sed cum. Farin. l. c. n. 14. Castrop. l. c.* Tertio probatur commissa factis, probando aliquem ea fecisse, quæ errorem manifestè continent, neque in bonam partem accipi possunt, V. G. circumcidisse se, purificationem Judæorum facere, communionem more hæreticorum suscipere, Mahometo & Aleorano reverentiam exhibere &c. Param. *l. c. l. 3. q. 9. n. 17. Farin. n. 16. Castrop. l. c.* Adversus quæ in contrarium probatio afferri nequit, nisi probando, te non ex animo & voluntate assentiendi talibus erroribus, sed ex ignorantia, simplicitate ob amorem lucri, vel timorem mali aliòve respectu humano ea dixisse vel fecisse, quod probatu difficillimum, cum intentio soli Deo nota sit. An verò talis confitens verba & facta hæreticalia, & intentionem negans citra probationem hujus negationis condemnandus & puniendus sit tanquam hæreticus negativus, aut saltem torquendus, si citatus vel spontè compareat, vide fusè tractatum à Castrop. *l. c. à n. 4.*

Quest. 190. An, qui, ad quid, quando & qualiter adhiberi possint testes ad probandum in causa hæresis?

R Esp. Ad primum primò in genere: cum hæresis sit crimen summè detestabile, cedens in gravissimam reipublicæ Christianæ perniciem, ad extirpandum illud facilius, omnes admittuntur in testes, etiam ad testandum aliàs jure inhabiles, ut habet communis & certa; & quidem non solum in defectum aliarum probationum, sed etiam dum non deest copia illarum. Farin. *l. c. q. 188. n. 74. Pirh. b. t. n. 156. Castrop. tr. 4. d. 8. p. 15. §. 2. n. 7.* citatis pluribus aliis. Arg. *c. in fidei. b. r. in 6.* dum ibi dicitur: præsertim in defectum aliarum probationum, id est, maxime, quæ non est particula restrictiva sed ampliativa, ut Jo. And. *ibidem. n. 3.* & licet Arg. *cit. L. & Franc. ibidem. n. 3.* & *gl. v. in negotio inquisitionis;* admittantur, dum proceditur per viam inquisitionis, & non, dum proceditur per viam accusationis, hoc tamen ipsum quoque est probabile, ut Masc. *de prob. concl. 87. n. 31. Farin. n. 79. Castrop. l. c. n. 4. Pirh. l. c. cò quòd tam in accusatione quam in inquisitione eadem sit ratio, scilicet favor fidei & odium hæresis, vide dicenda resp. 3. seq.* Non tamen etiam istiusmodi inhabiles censentur testes integri, ideòque licet sufficiant ad inquirendum, & fortè etiam ad torquendum, vel ad penam extraordinariam, non tamen ad condemnandum sufficere, ait Pirh. *l. c. not. 5. Arg. cit. c. in fidei & citato Farin. n. 83. & 84. nisi eorum plures fuerint quam duo, & cum eorum depositionibus verisimiles concurrant conjecturæ & circumstantiæ. Quin & licet contra eos excipi nequeat, quòd non sint idonei, potest tamen in crimine hæresis excipi contra eorum dicta, quòd sint contrarii, varii, vacillantes, ut Farin. n. 82. apud Pirh. Illud denique hic notandum pro limitatione præcedentium, non omnes inhabiles in hoc crimine admittebantur in testes, sed illos solos inhabiles, quos jura permittunt adhiberi, ne aliàs, si indifferenter omnes inhabiles admitti possent ac deberent, fideles innocentes exponerentur periculo calumniæ, ita ex Deciano. *tr. crim. l. 5. c. 35. n. 14. Farin. q. 188. n. 77. & n. 92. dicens videri sibi hanc limitationem verisimilissimam. Castrop. tr. 4. d. 8. p. 15. §. 1. n. 3. Pirh. b. t. n. 158.**

2. Resp. Ad primum secundò in specie: admittuntur in testes excommunicati (quod tamen videtur non intelligendum de excommunicatis excommunicatione majore, denunciatis & publicis percussoribus Clericorum existentibus in excommunicatione secundum dicta *quest. ante hanc. 2. in resp. 2.*) criminosi, infames, loci criminum, per textum *c. in fidei. b. r. in 6.* Secundò perjuri, etsi de perjurio penitentiam non egerint, modè ex circumstantiis & indicis colligatur vera dicere, ut Gonsifal. *tr. de hæresi. q. 13. n. 12. Gigas de crim. lese Majest. l. 2. tit. quom. & per quos prob. q. 2. Farin. n. 82. & 91. Castrop. Pirh. l. c. &c. juxta *c. accusatus. §. licet. b. r. in 6.* ubi tamen non nisi ille perjurus admittitur, qui postquam veritatem celavit vel negavit, dein zelo fidei eandem manifestare intendit, ita ut si in alio casu fuerit perjurus, aut de falsò damnatus, ejus testimonium non admittatur, etiam in causa hæresis. Tertio admittuntur Judæi alique infideles contra Christianos judaizantes, vel à fide quomodocunque apostatantes, ne tam grave crimen defectu probationum maneat impunitum. Gonsifal. *l. c. n. 10. Gigas q. 10. Farin. q. 184. n. 121. Castrop. n. 4. juxta textum *c. contra Christianos. b. r. in 6. & ibidem gl. Archid. Gemin. &c.* Idem est de hæreticis, ob eandem rationem, quorum quidem testimonium nullatenus admittitur contra fidelem ortho**

orthodoxum juxta leg. quoniam c. h. t. & licet iis etiam contra fidelem seu Christianum, qui à fide Catholica ad hæresim defecit, credendum non sit integrè, plenè ac perfectè (quod solùm vult textus *de dubiis. h. t.* dum ibi dicitur, iis omnino credendum non esse) aliqualem tamen probationem, nempe non plenam, sed imperfectam eorum testimonium facit juxta praxin inquisitionis, ac ita tradunt Simanc. *Cathol. instit. tit. 64. rub. de testib. à n. 43. Zecch in sum. p. 1. tit. de fide. rub. de heres. c. 11. n. 14. Masc. de prob. concl. 857. n. 9.* quos citat ac sequitur Castrop. l. c. n. 5. Quartò mulieres, etsi alias ob fragilitatem sexus juxta clarum textum *c. forum. d. V. S. & c. mulierem. 33. q. 5.* repellantur à testando, saltem, si ad instantiam accusatoris productæ in testes (secus, si ex officio à Judice examinatae, ut cum gl. in c. quoniam. de V. S. Farin. de heres. q. 59. n. 9. Masc. l. 2. concl. 762. n. 22.) nihilominus in causa hæresis in testes admittuntur. Farin. n. 20. Castrop. n. 7. per c. tania. & c. per tuas. de Simonia. Quindò domestici, familiares, consanguinei, servi adversus Dominum, Pater adversus filium, & contra, maritus adversus uxorem & contra, in criminibus exceptis, adeoque & hæresis, admittuntur per l. ult. c. ad Leg. Jul. Majest. ex ea etiam ratione, quòd meliùs mores suorum, quàm externi cognoscere possint, & remotiores præsumantur à dicendo falsum contra personas sibi conjunctas, quin & ad testandum cogi possunt in defectu aliarum probationum, Farin. l. c. n. 145. Et plenam fidem faciunt, ut Idem. n. 164. non tamen admitti eos testes in favorem illius, contra quem inquiritur de hæresi ad defendendam ejus innocentiam, tenent Farin. l. c. q. 188. n. 81. Rojas, tr. de heres. p. 2. n. 177. assert. 49. Boss. tit. de heret. n. 3. Gundisal. tr. de heret. q. 13. n. 14. Repertor. inquisit. v. testes. vers. an illi testes. & alii apud Castrop. l. c. p. 15. §. 2. n. 8, qui tamen ipse citatis pro hoc Farin. sibi contrario de heres. q. 62. n. 97. & Gomez. Tom. 3. var. c. 12. rub. de probat. delictor. n. 23. credit, admitti illos posse pro defensione hæretici, præsertim, dum defensio aliter haberi nequit; eò quòd si in favorem fisci & actoris admittantur ad probationem criminis, non sit ratio, cur non etiam in favorem delinquentis ad defendendam ejus innocentiam. Sextò minores 14. annis & cujuscunque ætatis, modò deli capaces sint, non secus in crimine hæresis, quàm lætæ Maj. testari possunt; quia ad hoc cogi, imò torqueri possunt per L. de minor. ff. de quest. Farin. q. 188. n. 75. Ad quam testificationem, ut valida sit, requiri auctoritatem tutoris vel curatoris, juxta l. clarum c. de auctoritate præstand. assertit Masc. concl. 62. n. 5. quod tamen in praxi non servari, testatur Farin. q. 54. n. 4. Septimò quid in hoc puncto testificandi in causa hæresis dicendum de inimico capitali, infer ex dictis supra q. ante hanc 2. resp. 2. si enim ab accusando, multò magis à testificando repellendus, & siquidem admittendus, ejus testimonium tanquam infirmum respiciendum, ut Decian. l. c. n. 10. Paris. l. 4. conf. 2. n. 46. in fine. Penia, Campeg. Locat. &c. quos sequitur Castrop. n. 9. qui etiam n. 10. probabilius censet, quòd, quod in hoc puncto dicitur de inimico vero, idem dicendum de eo, qui cum illo amicitiam strictam seu confederationem & affinitatem contraxit. Idem quoque dicendum de inimico reconciliato recentior ob timorem, ne in animo residentibus adhuc reliquiis inimicitia, vindictam sumat deponendo falsum. Secus de reconciliato à longo tempore, qui proinde repellendus non est à testificando. Masc. de R. P. Leur. 7. var. can. Lib. V.

probat. l. 2. concl. 857. à n. 47. Rojas sing. 299. n. 4. & de heret. p. 2. n. 233. Farin. q. 188. n. 105. Castrop. l. c. n. 11. Quando autem reconciliatio recens, quando antiqua, & bene fundata, relinquendum Judicis arbitrio. Clar. §. fin. præcl. q. 24. vers. sed quid. Farin. q. 94. n. 10. Castrop. l. c. nunquam tamen præsumitur; quia simul probatus inimicus per se verare in inimicitia præsumitur juxta L. in ipsius. C. familiae eriscunde. adeoque alleganti cessationem incumbit onus probandi. Menoch. l. 5. præsumpt. 42. n. 7. Farin. q. 64. n. 62. Castrop. l. c. Porro ut ratione inimicitia repelli quis possit à testificando, ea non debet esse procurata à parte ad eum repellendum, qui crimen manifestaturus erat; cum nemo ex iniquitate commodum reportare debeat. Gomez. Tom. 3. var. c. 12. n. 14. Masc. de prob. l. 2. concl. 848. n. 54. Farin. q. 54. n. 64.

4. Resp. Ad secundum: dicti testes alijs inhabiles admittendi ad probandum delictum & circumstantias illius intrinsecas, seu ex quibus delictum infertur, non verò ad probandas circumstantias eisdem extrinsecas, tamen delicto præsupponantur, V. G. hæresis ab Ecclesia puniendi committi non potest, nisi à baptizato; testes autem criminosi, aut alijs inhabiles, etsi ad probandum admittantur, non videntur tamen admittendi ad probandum Baptismum; quia Baptismus cum hæresi nihil commune habet; cum ex Baptismo non inferatur hæresis, neque ex hac Baptismus, bene tamen admittuntur ad probanda indicia, ex quibus hæresis inferitur, V. G. ad probandam familiaritatem cum hæreticis conventicula secreta; quia hæc delictum inferunt, & sunt de intrinseca ejus substantia, qualia dici non possunt, quæ in alio genere delicto præsupponuntur, sed solùm illa, quæ præsupponuntur delicto tanquam illativa illius, ita Castrop. l. c. §. 2. n. 1.

5. Resp. Ad tertium; admittendi sunt inhabiles, non solùm dum proceditur viâ inquisitionis, ut gl. in c. in fidei. v. inquisit. Jo. And. ibidem. n. 3. Gemin. n. 7. Franc. n. 3. Masc. l. c. n. 3. Repertor. inquisitor. v. testes vers. nota distinctionem. Farin. q. 188. n. 78. sed etiam dum proceditur viâ accusationis, ut probabilius censet Castrop. l. c. p. 15. §. 2. n. 3. citatis Farin. de testibus. q. 72. n. 89. Masc. de prob. concl. 857. n. 31. Carter. tr. de heret. n. 120. & alijs, sic interpretantibus verba *cir. c. in fidei. In fidei favorem concedimus, ut in negotio inquisitionis hereticæ pravitatis excommunicati vel socii criminum ad testimonium admittantur* &c. ut noluerit Papa per illa hoc privilegium admittendi inhabiles testes in causa hæresis coactare ad casum procedendi viâ inquisitionis; sed commune quid intellexerit, cum, quocunque modo Inquisitor procedit, hæreticam pravitatem inquirat, adeoque in inquisitionis negotio versetur.

6. Resp. Ad quartum; probabilius est, istiusmodi testes alijs inhabiles posse, & regulariter admitti debere sine tortura, quoties ex officio Judicis examinantur, ipsi ex propria conscientia deponunt; cum non videatur justus; torqueri testem, cujus multa interest testari, & cujus testimonium favor Reipublicæ ac bono communi, in cujus grave detrimentum cederet, si averterentur à testificando, dum nimirum scirent, testimonium suum non admittendum, nisi prius tormentis firmaretur. Ita Castrop. *cir. §. 2. n. 6.* citatis alijs, qui tamen secus assertit de teste producto in sui favorem, vel ab accusatore pro sua intentione fundanda, quem Judex admittere cogetur. De cætero compelli posse quoscunque (exceptis inimicis capitalibus) ad comparandum testi-

monii ferendi gratiâ, etiam fratrem adversus fratrem, filium adversus patrem in causa Hæresis, quoties ad cognitionem veritatis id expedire videbitur Inquisitori, sentire omnes, testatur cum Farin. q. 188. n. 2. Castrop. l. c. §. 3. num. 1. non obstante, quod compellendus existat extra Inquisitoris jurisdictionem ad duas diatas, sed etiam quantumcunque absens citandus, ut iidem & alii juxta c. officium. §. denique. h. t. in 6. Cautè tamen quò ad hoc agendum, præsertim cum viris illustribus, ita ut hi rogandi potius sint ad comparandum; quin & sæpe convenientius adeundi ab Inquisitore, vel alio vices illius supplente, citatio verò hæc testis extra territorium Inquisitoris existentis fieri debet datis Requisitionibus ad Episcopum vel Inquisitorem istius loci, qui tenetur citatum transmittere, ne aliàs censetur Officium Inquisitionis impedire. Farin. l. c. n. 4. Castrop. num. 2.

Quæst. 191. Quando & qualiter hi testes examinandi eorumque testimonium publicandum, & si falsum dixerint, puniendi?

1. Resp. ad Primum: In hoc crimine testes examinari possunt lite non contestata, & parte non citata; quia in hac causa non tenetur Inquisitor formam judicialem servare, sed potest procedere simpliciter & de plano juxta dicta supra. Simanc. Cath. instit. tit. 64. rub. de testib. num. 15. Farin. q. 188. n. 15. Pegna p. 2. direct. comm. 19. in c. veritatis. de Dolo & contum. Castrop. cit. §. 3. num. 3. Et sic examinati non tantum juvant ad inquirendum, ita ut dehi citata parte repeti non debeant, sed etiam probant contra reum, valèntque eorum testimonium, absque eo, quòd repetatur parte citata, saltem, ubi inquisitus eorum examini non contradicit, nec eos repeti postulat. Masc. de prob. L. 1. in præfat. q. 5. n. 41. Simanc. l. c. n. 16. & 28. Farin. l. c. n. 14. Decian. l. c. L. 3. c. 10. num. 14. Castrop. l. c. Sed neque (etiam dum ob potentiam inquisiti non timetur testibus, si repetantur, & eorum nomina publicentur) requiri citationem rei ad depositionis antea factæ valorem, ut is opponat, si quid habet in contrarium, probabilius censet Castrop. num. 4. citatis Calderin. tract. de Hæretic. rub. de mat. process. inquisit. n. 2. Simanc. L. 1. commen. in lucern. inquisit. v. tortura. n. 51. Repertor. Inquisit. v. testes. vers. item non. & c. Neque sequitur exinde, posse reum sine citatione condemnari; cum ad condemnationem non solum requiratur probatio delicti, sed probatio delicti ab inquisito non infirmata, ad cujus effectum necessaria est citatio.

2. Resp. ad Secundum: testes lite non contestata, & parte non citata examinati, dum citatus & Inquisitus reus aliquid opposuit, vel interrogatoria dedit, quibus veritas amplius investiganda, testes repeti debent, & si desuper examinati dictis oppositionibus & interrogationibus non satisfecerint (cum vel sic depositio antea ab eis facta multum infirmetur) debent iterum examinari, ut depositiones prius factæ firmæ permaneant. Secus, seu examen repeti non debet, si citatus & Inquisitus nihil opposuit. Pegna. l. c. Scacc. l. c. c. 98. n. 7. Farin. de testib. num. 22. & 27. Castrop. num. 5. Quin & dicti testes post citationem rei, dum is nihil opposuit, repeti possunt, & examinari denuò, præsertim in criminalibus, quoties de gravissimo præjudicio inquisiti agitur, ut Farin. & Castrop. l. cit. Porrò testes examinati si denuò examinantur,

debent summarie primam suam depositionem referre, quin ea illis legatur vel ostendatur, ita ut non satisfaciant se generaliter ad eam referendo; eò quòd licet talis generalis relatio in aliis depositionibus fieri possit ob evitandum variationis periculum, ut Bart. in L. eos qui diversa. ff. de falsi num. 6. in crimine tamen Hæresis, ubi ex testium depositione tam grave periculum imminet inquisito, quòdque vitare tam facile non potest, cum nomine testium non publicentur, nec copia prioris depositionis detur inquisito, necesse est in secundo examine testem deponere, ac si tunc primo examinaretur, ut veritas melius cognoscatur, ita ferè Castrop. l. c. cum Farin. l. c. num. 35. Roias & aliis. Limitantibus tamen hoc ipsum ita; ut si inter primam & secundam depositionem longum tempus intercessisset, testis possit deponere, prout recordatur, addens, se ex integro ad primam depositionem sese remittere, & se hanc secundam velle corrigere per primam, si fortè fuerit illi contraria. Debent autem hi testes ex prima instantia examinandi examinari secundo coram Notario & duabus personis discretis & religiosis, id est, honestis, sive clerici, sive laici sint. c. ut officium. h. t. in 6. Quas tamen duas personas raro adhiberi, & ex usu hanc examinationem fieri coram Notario & Fiscali, ait Castrop. num. 6. & adhibendas solum ex consilio, non ex præcepto asserit apud eundem Pegna. Quòd si tamen Notarius defecerit, hunc defectum supplendum duobus viris honestis, quorum unus dicta scribere, & alter ea subscribere debet, ita, ut opus non sit, utrumque dicta testium scriptis mandare. Pegna, Farin, Castrop. l. cit.

3. Resp. ad tertium: Facta depositione testium, ea reo publicanda est, suppressis nominibus delatorum & testium, ne hi à testificando arceantur, adeoque nec copia reo danda aliquarum circumstantiarum depositionis, ex quibus devenire posset in notitiam adversus se testantis seu deponentis. Ita Eymer. p. 3. director. n. 119. & ibidem Pegna comment. 29. Farin. de Hæres. q. 188. n. 7. & 8. Castrop. num. 7. Arg. c. fin. h. t. in 6. juxta quòd tamen publicanda hæc nomine res, si exinde nihil timendum testibus. Quamvis, quia hodie dum semper præsumitur vindicta aliqua contra testes, si non à delato seu reo, dum hic potens non est, saltem ab ejus consanguineis, sociis, complicibus potentibus, hæc publicatio non sit in usu, sicut in aliis judiciis; præsertim accedente Constit. Pii IV. incipiente: *Cum sicut*. Quà Sanctione, Inquisitores nunquam obligatos publicare reo nomina testium. Ita Repertor. v. nomina. vers. nunc videndum. Farin. l. c. num. 12. Param. de orig. Inquisit. L. 3. q. 4. rub. de expedit. process. num. 48. Pegna. p. 3. Director. q. 75. comment. 124. vers. tamen si verò. Castrop. l. c. Atque ex his à sortiore inferitur, testes in hoc judicio de Hæresi non esse confrontandos, uti id sæpe in aliis judiciis fieri expedit, ut reus facilius convincatur, juxta L. si postulerit. §. si questioni. ff. ad Leg. Jul. de adulterio. Farin. l. c. num. 28. Castrop. num. 8. alii, qui ab eo citati. Quamvis & hæc confrontatio in duplici casu in hoc judicio locum habeat, dum nimirum testis simul est socius criminis; cum tunc non ratione testimonii dandi, sed ratione societatis in delicto compelleretur ad subeundam confrontationem, ita Farin. num. 30. Delrio de Inquisit. Magar. L. 5. in 2. append. q. 39. Vel quando dubium est de testium fallitate, nec apparet, quâ

viâ dubium tollatur; quando tamen maxima cautela adhibenda, ad impediendum omnino periculum testium. Unde etiam talem confrontationem non faciendam ab Episcopo sine Inquisitore & contra; quin & in generali rotius orbis Inquisitionis tribunali eam non fieri, nisi ex decreto Cardinalium illi præsentium, observant Pegna & Farin. apud Castrop.

4. Resp. Ad quartum: Possit testem falsum in causa Hæresis torqueri, & puniri ab Inquisitore, extra dubium esse videtur; nam præterquam, quod juxta communiorum etiam delegatus à Principe, præsertim supremo, & quidem ad plures causas, qualis est Inquisitor delegatus à Papa, possit punire aliàs non subditum delinquentem in suo tribunali, v. g. testem deponentem falsum, sitque receptum de consuetudine hac potestate pollere hos Inquisitores, Leo X. constitutione sua incipiente: *intelleximus*. hanc illis potestatem pro majore securitate contulit; cujus tenorem recitat Pegna *in fine directorii*, inter literas Apostolicas. Certum quoque est, torqueri eum posse pro depositionis factæ firmitate, tam ab Episcopo, quam Inquisitore, cum quilibet eorum habeat potestatem inquirendi, & procurandi veritatem, ad quem effectum læpe necessaria est tortura testis, & posse etiam spectato juris rigore, dum puniendus est ut reus, ob depositum falsum coram se puniri poenâ aliquâ, quia hæc potestas cuilibet delegato Principis in causa criminali conceditur, tradunt Clar. *L. 5. §. fin. q. 38. vers. sed qua.* Farin. *de testib. q. 67. n. 48.* Covar. *pract. c. 18. num. 8.* Castrop. *n. 3.* De cætero, etsi deponentem falsò aliqui Hæresim damnandum esse poenâ mortis, & curiæ sæculari relinquendum, saltem, ubi is, cui falsò impositum hoc crimen, poenâ mortis afficiendus fuisset, si verè illi impositum, teneant plures apud Castrop. *l. c. n. 4.* ex ea ratione, quòd talis falsò deponens incurrat poenam talionis, seu illam, quam incursum fuisset, si, quod illi objectum crimen, verum fuisset. Rectius tamen docere videtur ipse *n. 5.* cum Farin. *l. c. n. 29.* & *de Hæresi. q. 188. n. 39.* de consuetudine recepta testem falsum in crimine Hæresis poenâ arbitrariâ puniri, quæ raro vel nunquam extendatur ad poenam mortis, ex ea ratione, quòd is, cui falsò imponitur Hæresis, etiamsi verum impositum fuisset, non necessario mortem subiret, sed poenitens eam evitare posset, nisi esset relapsus. Ad hæc poena talionis in foro saltem ecclesiastico non sit recepta, ut Castrop. *n. 7.* nec textus sit in jure, qui cogat illam imponere, cum textus relatus in *c. satis hinc. 33. q. 5.* pro opposito, præterquam, quòd non sit Pontificis, sed Augustini, non probet, eadem poenâ plectendum esse testem, quâ plectendus erat testificatus, si de facto plexus non est; imò potius contrarium insinuat, dum dicitur: *ed, qui testimonio falsò cuiquam nocuerit: quæ nocumentum non attentatum, sed seipsa, seu cum effectu illatum important.* Quòd tamen is, contra quem testis falsò deposuit, vi illius, tanquam Hæreticus negativus, fuit damnatus, & morte affectus, testis falsus curiæ sæculari tradendus, & morte afficiendus, absque eo, quòd ob poenitentiam & reconciliationem sit admittendus; quia non solum ut testis falsus, sed ut verè homicida puniendus; ita Abb. & alii in *c. excommunicamus. b. t.* Pegna *p. 3. director. comment. 122. circa finem. vers. quæ situm est.* Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 6.* qui etiam idem credendum censet, de eo, contra quem falsum depositum, si propterea carceri inclusus ibidem obit, quia testem falsum illius mortis causam

fuisset, credendum est. Item morte puniendus, qui seipsum detulit, & complices aliquos manifestavit, si illi, vi hujus manifestationis, mortem subierunt; secus, si illi aliâ poenâ puniti; tunc enim mitius cum tali delatore agendum, & nullatenus morti tradendus, sed v. g. ad carcerem, exilium aut tritremes damnandus, Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 12.* & alii apud illum. E contra testis falsò deponens pro defensione alicujus, quem scit commississe Hæresim, quem revelare obligatus est, poenâ arbitrariâ, non tamen mortis, puniendus est, nisi fortè in casu aliquo extraordinario, dum v. g. ex falsa depositione tali, & occultatione veritatis grave damnum Reipublicæ illatum, Simanc. *Cath. Inst. tit. 64. rub. de testib. n. 90.* Castrop. *n. 9.* qui tamen *n. 11.* tradit, posse contra talem occultantem Hæresim procedi, tanquam fautorem Hæresis, non quidem condemnando illum præcisè ob falsitatem, sed ob favorem & auxilium præstitum Hæretico.

5. Resp. Denique: quòd dictum de testibus falsis quòd ad poenam, dicendum de corruptentibus eos prece vel pretio, ut falsum dicant; Item de mendacibus, aut suadentibus ad falsum testimonium, aut etiam de mandantibus aliquibus, ut testes corruptant; quia si omnes efficaciores & principaliores causæ falsitatis esse videntur, ita Castrop. *n. 14.* Farin. *l. c. n. 44.* Zechus *p. 1. sum. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 1. n. 14.* Penia, Simanc. & alii. Filii verò & nepotes testis falsi in crimine Hæresis etiam condemnati ad mortem, non redduntur infames, nec aliis poenis obnoxii sicut Hæreticorum filii; quia id nullibi cautum, Simanc. *l. c. n. 92.* Castrop. *n. 15.*

Quest. 192. An & qualiter tortura adhiberi possit in crimine Hæresis, & qualiter eâ peractâ procedendum cum reo.

1. Resp. Primò: In defectum aliorum mediorem, seu dum adhibitis mediis aliis omnibus, veritas in hoc crimine haberi non potest, ad illam obtinendam adhiberi posse torturam, extra dubium est, juxta *L. edit. L. D. Pius. & L. ult. c. de quest.*

2. Resp. Secundò: In crimine Hæresis, uti nec in alio crimine adhiberi potest tortura, nisi præcedant legitima & sufficientia indicia delicti objecti sufficienter probata, Matfil. *in L. 1. ff. de quest.* Menoch. *de arb. L. 1. q. 84. à n. 1.* Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 9. n. 1.* cum communi. Tortura siquidem assumitur in subsidium aliorum probationum deficientium, ad eliciendam veritatem. Porò quodlibet indicium, ut plenè probatum censeatur, & de se sufficiens, ad inferendam torturam, probandum est duobus vel pluribus testibus, Gomez. *Tom. 3. var. c. 3. rub. de tortura reor. n. 18.* Clar. *pract. q. 22. in princ.* Farin. *L. 1. de test. q. 37. à n. 13.* Menoch. *l. c. L. 2. cas. 270. n. 23.* Castrop. *l. c. n. 2.* Unde unus testis deponens, non de delicto, sed de indicio delicti, v. g. de confessione extrajudiciali, de fama, de fuga, aliòve simili, insufficientis est ad inferendam ob tale indicium torturam; ita præter citatos AA. Masc. *de prob. L. 1. concl. 462. n. 18.* & 19. Pegna *ad Eymer. p. 3. direct. q. 61. comment. 100. vers. jam indicia.* Delrio *disquisit. mag. L. 5. in 2. append. q. 10.* Roias *de Hæresi. p. 2. n. 289.* Idque, ut Castrop. *n. 3.* etiamsi adesset & alius testis, deponens de alio indicio, ita, ut essent duo testes singulares, quilibet de suo indicio deponens, non sufficerent ad torturam; quia utraque illa depositio non æquivaleret probationi concludenti, factæ à duo-

à duobus testibus, ut Farin. n. 18. Quòd si tamen testes singulares plures, quàm duo concutrent ad probationem indicatorum diversorum, ipsique essent probatæ vitæ, omnique exceptione majores, ex eorum depositione reum, seu suspectum de crimine posse subijci torturæ, tenent Carrer. *pract. tr. 2. de indic. & tort. §. quæ autem. Clar. pract. q. 21. vers. sed pone. Farin. l. c. Castrop. n. 4.* Quin & ad torturam regulariter sufficere proximum, & illativum delicti, & bene probatum, tradunt Gomez. *l. c. c. 13. n. 8. Gigas de crim. lese Majest. q. 1. num. 16. Menoch. de arb. l. 2. cas. 331. & de præsump. l. 1. q. 89. num. 14. Farin. l. c. num. 74. Castrop. l. c.*

3. Resp. Tertio: Depositio unius testis omni exceptione majoris deponentis de corpore delicti, est indicium sufficiens ad inferendam torturam; quia tam in criminalibus, quàm civilibus semiplenè probat, Menoch. *de præsump. l. c. n. 7. Farin. q. 36. n. 229. & in terminis propriis Hæresis, Eymmer. p. 3. direct. q. 61. n. 3. & 8. Farin. & alii apud Castrop. n. 5.* Secus est, si testis non sit omni exceptione major, sed patiatur aliquem defectum seu exceptionem, cum tunc non probet semiplenè, Farin. n. 131. Carrer. *l. c. n. 100. & c.* Quin & testem omni exceptione majorem non sufficere ad torquendum reum, si denunciatus sit bonæ famæ & virtutis apud omnes; cum bona fama infirmet dictum testis, & constituat præsumptionem in contrarium; ita Pegna. *p. 3. direct. q. 61. comment. 110. vers. non dubio. Decian. tr. crim. l. 5. c. 36. Farin. de Hæres. q. 185. n. 131. Castrop. l. c.*

4. Resp. Quarto: Socius delicti deponens de eo non facit indicium, seu probationem sufficientem ad torturam; quia esto, in hoc crimine admittantur testes aliàs inhabiles ad testandum, non tamen admittuntur, ut integrè probent, ut Marfil. *vol. 2. conf. 199. n. 15. Riminal. conf. crim. diversor. conf. 84. n. 9. Gomez. Tom. 3. rub. de prob. delict. num. 23. Castrop. l. c. n. 6. adeoque ex eo procedi nequit ad torturam, quæ plenam probationem requirit, Farin. l. c. n. 151. & de testib. q. 43. n. 75. Delrio l. c. l. 5. in 2. append. q. 1. Pegna. Castrop. *ll. cit.* Qui tamen AA. tenent, dictum socii præstare indicium sufficiens ad torturam, si adjuvetur adminiculo aliquo, quale autem illud esse debeat, ut ex illo & depositione testis defectuosi resultet integrum indicium adversus denunciatum, cerrâ regulâ definiri nequit, sed prudentis Judicis arbitrio doctorum sententiâ, & dictis regulato relinquendum. Inrer qualia adminicula, quæ concurrentia cum depositione socii, eam constituent indicium sufficiens ad torquendum, refert Farin. *de test. q. 43. num. 62. testes de auditu, qui, etsi per se non faciant indicium ad torturam, L. testium. ff. de testib. l. si arbitrer. ff. de probat. faciunt tamen aliquam præsumptionem, quæ juncta cum depositione socii criminis, æquivaleret depositioni testis, omni exceptione majoris, ut ex eodem Farin. Castrop. n. 7.* Item famam concurrentem cum dicto socii: Item fugam denominati cum socio denominante; cum in crimine Hæresis etiam speciale delictum constituat, habere cum Hæreticis familiaritatem; quibus addit Castrop. *l. c. citatis pro eo Pegna. Delrio ll. cit. Farin. de Hæres. q. 185. n. 152.* si depositioni unius socii addatur altera alterius socii; cum tunc duplex illa depositio integri testis depositioni videatur æquivalere.*

5. Resp. Quinto: Fama etiam orta à fide di-

gnis, & rite probata se solâ non constituit indicium sufficiens ad torturam, sed ad hoc eger adjuvari aliis adminiculis, cum de se sit indicium remotum & fallax, adeoque semiplenam probationem non constituens, nisi ita sit vehementis, & ex tali fundamento & ratione orta, ut merito ipsum fundamentum & causa reddat famam verisimilem, vel coadjutam alio adminiculo, semiplenè probat, Clar. *pract. §. fin. q. 11. vers. fama sola. Pegna. l. c. vers. tertia reg. Delrio l. c. q. 7. Scacc. de ind. c. 95. num. 1. Castrop. l. c. n. 9.*

6. Resp. Sexto: Confessione extrajudicalem esse indicium sufficiens ad torturam; quia est indicium satis proximum & illativum delicti, cum nemo præsumatur sibi falsè crimen imponere, cum communi censet Castrop. *num. 10. & absolute docent Gomez. var. Tom. 3. c. 13. n. 8. & 9. Carrer. tr. crim. Clar. pract. §. fin. q. 21. vers. confessio extrajudicialis. Pegna. l. c. comment. 110. circa finem. Menoch. de præsump. l. 1. q. 89. à n. 14.* Variationem tamen & vacillationem in confessione seu responsione judiciali se solâ non esse indicium sufficiens ad torturam; quia variatio talis, & mendacium in confessione est signum solùm remotum delicti, secus, si adjuvetur alio indicio, probabilius censet Castrop. *n. 11.* His non obstantibus, quòd reus in tormentis crimen confessus, ductus dein ad locum, ubi confessionem suam ratificare debet, eandem revocet, iterum torqueri debet, ut cum communi Marfil. *in L. repeti. ff. de quæst. n. 11. & seq.* quia in hoc casu non tam ob variationem, quàm ut primò dicto valorem & firmitatem tribuat, torquetur, cum dicta in tormentis non valeant, nisi ratificata. Item non propter variationem, sed propter novum indicium ex confessione in tormentis ortum torquetur.

7. Resp. Septimò: Personæ ratione officii, dignitatis, ætatis, valetudinis corporis aliàs exemptæ à tortura, si in Hæresim incidant, torqueri possunt, Gomez. *Tom. 3. var. c. 18. rub. de tort. reor. n. 3. in fine. Boff. tit. de ind. & confid. ante tort. n. 115. Farin. de Hæres. q. 185. n. 125. Decian. tr. crim. l. 5. c. 20. n. 22. Castrop. l. c. n. 12. & alii; & quamvis eos levius torquendos esse velint, Delrio *l. c. q. 23. Clar. l. c. q. 64. vers. sed an Clerici. Salzed. pract. c. 125. n. 6. Gigas de crim. lese Majest. l. 2. q. 28. n. 5.* loquens de Clericis, arg. *c. illi quatenus. 5. q. 5.* parum tamen in jure fundatam hanc sententiam, asserit Castrop. eò, quòd textus *c. 5. q. 5.* solùm indicet, religiosum à religioso torquendum esse; quod ipsum abrogatum jam usu & consuetudine asserunt, Clar. *l. c. vers. sed hic. Scacc. l. c. c. 10. n. 41. Farin. de jud. & tort. q. 41. n. 15.* non verò ex eo aut alio textu probetur, Clericos, Nobiles, & quoslibet alios ratione officii, dignitatis aliàs exemptos esse mitius torquendos in crimine Hæresis, sed potius gravius, utpote digniores de Ecclesia magis meritos, & hinc gravius delinquentes, dum tortura gravitati delicti commensuranda, ut tradunt Farin. *l. c. q. 41. num. 12. & 13. Follet. pract. crim. c. 31. n. 7. Casson. de torment. c. 11. rub. de non torquend. cler. n. 5. Castrop. num. 13.* Sed neque personæ exemptæ ob periculum vitæ propriæ vel alienæ, quod ob torturam incurrunt, ut sunt minores 14. annis, senes, valetudinarii, mulieres prægnantes exemptæ sunt à tortura, si tortura eâ cautelâ, & moderatione adhibeatur, ut ex consilio Medicorum periculum mortis propriæ vel alienæ, v. g. prolis, quæ in utero à prægnante geritur, non imminet, Simanc. *de Hæres. m. 65. num. 45.**

Placha in epitome delictor. L. 1. c. 32. n. 12. Carret. l. c. §. circa tertium. n. 37. Farin. q. 185. n. 125. Castrop. n. 14. De cætero in impuberibus usu observatur, ut non torqueantur, sed solum ferula terreatur & feriantur, qui terror & castro tortura non reputatur. Mulieres etiam prægnantes propter partus periculum, non solum à tortura, sed & à terrore illius excusantur, cum ex terrore non secus, quam ex ipsa tortura abortus sequi possit; unde prohibita tortura, & hic terror prohibetur, ut cum Gomez. Pegna. Farin. Castrop. l. c.

8. Octavo: Ex confessione facta in tormentis reus condemnari nequit, nisi prius eam ratificaverit, ut ex communi, Eymers. p. 3. direct. rub. de tertio mod. torminand. process. n. 157. Farin. de Hæres. q. 186. n. 150. Ad ratificationem autem ut inducatur, cautè procedere debet Inquisitor, interrogando primò in genere, num eam approbet, dein in particulari proponendo, & per extensum legendo, perquirendoque, an, quæ lecta sunt, sint, quæ confessus sit, Castrop. n. 15. Post ratificationem suo tempore, nimirum post 24. horas à tortura, reus penitens, absolutionemque petens, abjurare debet errores suos, & penitentiam inunctam ab excommunicatione incurra publicè absolvendus, nisi fuerit relapsus, tunc enim curia seculari tradendus. Si verò ratificans confessionem suam in errore suo perstiterit, varii adhibendi sunt modi eum convincendi, adducendo Doctores, qui cum eo disputent, ejusque rationes dissolvant, & si pertinax se victum non protestetur, curia seculari puniendus tradi debet. Si verò accedente tempore ratificationis confessionem à se factam revocaverit, reus iterum torturæ subjiciendus, non tantùm, quia revocavit, sed quia confessione facta, novum indicium commissi criminis dedit; nunquam tamen ultra tertiam vicem torquendus, præsertim si prima vice tormenta sustinuit, in quantum indicia postulabant, ut Farin. cit. q. 39. n. 67. At si reus in tortura negavit, torturæ denuò subjici nequit, nisi indicia nova urgentia, à primis diversa fuerint adducta, juxta L. unius. §. 1. ff. de quest. quia tunc non tam prior tortura repetitur, quam nova suscipitur, cum quolibet ex his indicis seu causis existente torqueri possit; nullis autem aliis indicis adductis à tortura nova abstinendum, ut cum Menoch. de arbit. L. 2. cas. 272. à n. 5. & Farin. de indicis. q. 38. à num. 71. Castrop. n. 17. De cætero, si reus insufficienter tortus ob debilitatem, vel aliam causam, & indicia sint urgentia, reus negans Hæresim abjurare debet, quia aliquà vià indicia illa purgari debent, & cum torturâ purgata non sint, justum est, ut abjuracione purgentur. At quando tortura indicis correspondet, plenè purgati, purgatis autem indicis, reus remanet absolvendus, Simanc. Cathol. Inst. tit. 56. rub. de can. purgat. n. 17. Pegna. l. c. comment. 39. num. 156. circa fin. Farin. de Hæres. q. 185. n. 128. Castrop. n. 18. quietiam n. 20. pro complemento hujus materiae de tortura, ex repertor. inquisit. v. advocatus. §. sed an advocatus. & Pegna. l. c. comment. 110. adjicit, quòd quoties disputatur, num reus sit torquendus, reo assistere debeat ejus Advocatus, & eum defendere, si videat, indicia insufficientia esse, eò, quòd cum tortura præjudicium grave inferat, sic contra rationem & æquitatem, si cogatur, eam indefensus subire.

Quest. 193. An & qualiter Inquisitores, alique Judices ecclesiastici tradentes Hæreticum Judici seculari incurrant irregularitatem.

Resp. Tametsi traditus morte afficiatur, nullam incurrunt irregularitatem, Simanc. l. c. c. 34. num. 38. Felician. de censur. tit. de irregular. c. de secund. spec. irregul. qua contrah. extra bell. vers. Inquisit. tradens. Maiol. de irregular. L. 5. c. 48. §. 2. n. 9. Covar. in Clem. si furiosus. p. 2. §. §. n. 6. Penia l. c. p. 2. comment. 20. Avila de censur. p. 7. d. 5. §. 2. du. 2. Zerol. in pr. Episcop. p. 1. v. Hæretici. §. 12. Sanctarel. de Hæres. c. 26. n. 7. & alii, quos citat & sequitur Barbs. in c. 13. b. t. num. 5. Idque, etiam si Judices non præmittant protestationem, & insistent pro sententiæ executione, si Judex eam differat, Penia. Avil. Barb. l. cit.

Quest. 194. Qualiter ab Hæretico fieri debeat abjuratio Hæresis.

Resp. Ab Hæretico manifesto fieri ea debet publice, & in loco publico, Butr. in c. 9. b. t. n. 11. Socin. n. 8. direct. inquisit. p. 2. n. 126. §. 127. Penia l. c. comment. 42. Menoch. de arb. cas. 372. n. 1. Barb. in c. 9. b. t. n. 1. Is tamen, qui antequam accusatus, vel inquisitus, sponte adiens Inquisitorem, confitetur errores suos, paratus sentire cum Ecclesia, non tenetur eam abjurare in loco publico, ut Locatus in Jud. Inquisit. v. Ordinarios. n. 2. Roias. tr. de Hæres. p. 2. n. 272. uti nec leviter suspectus de Hæresi, Director. Inquisit. p. 3. num. 161. Penia l. c. comment. 40. Genuens. in pr. Archiepisc. c. 84. n. 9. Barb. l. c. n. 12. Quamvis leviter suspectus abjurare eam debeat secretè coram paucis, ut Scacc. de jud. c. 59. n. 10. Sanctarel. l. c. n. 41. Simanc. & alii apud Barbof.

Quest. 195. An & qualiter procedendum contra Hæreticum defunctum.

1. Resp. Primò: Tametsi crimina omnia morte committentis extinguantur, juxta L. defuncto. ff. de publ. jud. L. pupillum. §. in Hæredem. ff. de reg. juris. L. ex judiciorum. ff. de accusat. crimen tamen Hæresis, uti & crimen læsæ Majestatis humanæ morte non extinguitur, L. ut. c. ad Leg. Jul. Majest. L. Manichæos. §. 2. c. b. t. Ut autem Hæreticus defunctus damnetur Hæresis, requiruntur claræ ac dilucidæ probationes, illum in Hæresi decessisse; si enim vivens damnari nequit, nisi confessus vel convictus legitime à fortiore damnari nequit, qui jure & potestate se defendendi caret. E contra, qui decessit suspectus, & infamatus tantùm de Hæresi damnari nequit; quia suspensiones de Hæresi morte suspecti extinguuntur, juxta c. accusatus. §. si verò. b. t. in 6. ita Simanc. l. c. tit. 18. de defunctis. n. 13. Farin. q. 197. n. 103. Castrop. tr. 4. d. 8 p. 16. §. 4. n. 2. & alii apud illum. Sufficienter autem Hæresis defuncti probatur, si vivens illum confessus, non penituisse, probatur. Ad quam probationem reducitur, si ob Hæresim existens, in carcere seipsum interemit, cum hæc interemptio, quia præsumitur, processisse ex conscientia criminis, sic quædam illius confessio, Farin. q. 190. n. 90. Simanc. l. c. num. 31. Penia l. c. comment. 42. vers. quod ipsum. Castrop. l. c. n. 3. Probatur quoque testibus, si sint omni exceptione majores: unde, si pendente processu mortuus fuerit inquisitus, damnari non poterit, nisi jam ejus Hæresis aliunde plenè & concludenter probata fuerit. Ex eo quoque, quòd quis probetur, existisse per annum in excommunicatione ob causam fidei, & sic decessisse, probari sufficienter, probabilius cenlet Castrop. n. 5. citatis Farin. l. c. num. 93. Claro præll. §. Hæresis. vers. item de crimine. Decian. tr. crim. L. 5. c. 57. num. 6. eò quòd, si talis probatio facta delinquente vivente

vivente sufficiat ad declarandum & condemnandum tanquam hæreticum, non sit ratio, cur eo mortuo facta non sufficiat; cum jam à jure illa contumacia admitta sit tanquam legitima probatio non solum suspicionis, sed & ipsius hæresis. Sed neque defunctus condemnari potest, nisi prius citentur ejus filii & hæredes, ut concessa eis copia indiciorum & accusationum contra defunctum, dum viveret factarum, ut, si velint, possint defendere, idque ob gravissimum damnum iis ex tali condemnatione imminens, tum in bonis, quæ ab iis afferuntur; tum in fama, quia redduntur infames. Farin. n. 106. Decian. l. c. n. 8. Castrop. n. 7. Audiendi autem sunt hi filii & hæredes etiam comparando per procuratorem, Simanc. in *enchirid.*, tit. 43. rub. de *procurat.*, n. 3. Farin. n. 3. Castrop. n. 8. solum excluduntur filii & domestici à defensione defuncti hæretici, qui consolationem ab hæreticis in extremis expetiit, nisi probare velint, id eum non sanæ mentis fecisse, juxta c. *filii*, h. t. in 6. Farin. cit. q. 197. n. 111. deficientibus autem filiis hæredibus, consanguineis, posse quemlibet de populo hæreticum defunctum defendere, cum hac ratione utiliter agatur negotium Ecclesiæ & Religionis, exercèatque officium magnæ caritatis, subveniendo hac in parte filiis & hæredibus versantibus in periculo gravissimi damni, & quidem absque eo, quod propterea cessantur fautores hæreticorum, cum usque dum defunctus condemnatus est, non constet esse hæreticum, tradunt, Farin. n. 108. Gondisal. de *heret.* q. 22. n. 9. Decian. n. 31. Castrop. n. 9.

2. Resp. Secundò: formato processu contra defunctum ea, quæ fieri potest, brevitate, reus vel absolvendus vel condemnandus est, cum in suspenso hære non possit ob gravissimum præjudicium filiorum & hæredum, quorum matrimonia aliique contractus per hoc impedirentur. Interim tamen, quod hic processus formatur, & sententia profertur, non sunt bona illius à possessoribus sequestranda, ut potè qui, cum non deliquerint & rite processerint, non sunt in casu dubio illorum usu privandi, Farin. l. c. n. 102. Castrop. n. 12. Ejus hæresi plenè probata condemnandus est, bona illius, etiamsi ad tertium possessorem devenierint, sisco applicanda, ossa illius, si à Catholicis distingui possint, exhumanda, & effigies seu statua comburenda, sic Farin. q. 167. n. 92. relatis pluribus. Castrop. n. 13. qui etiam ait, formam sententiæ ferendæ contra tales defunctos optimam deduci ex ea, quæ lata est in Concilio Constantiensi. *Sess.* 8. contra Wiclef. quam refert Penia cit. *comment.* 92. *circa finem.*

3. Resp. Tertio: si defuncti hæresis plenè probata non est, nec brevissimo tempore probata speretur, absolvendus est, ne ejus fama patiat, neve ejus filii & hæredes graventur, quia neque Ecclesiæ, neque fidei exinde patiuntur detrimentum; cum supervenientibus novis probationibus junctis prioribus possit talis absolutus condemnari. Castrop. n. 14. cum Penia cit. *comment.* 92. *circa medium.* multoque magis absolvendus, si hæreticus in extremis signa contritionis dedit, & ob angustias temporis absolvi non potuit, Farin. q. 193. n. 20. Castrop. n. 35. juxta c. *à nobis*, il. 2. de *sent. excomm.* & Arg. ducto à contrario ex c. *filii*, h. t. in 6.

4. Resp. Quarto: inter varias sententias de tempore præscribendi processum contra hæreticum defunctum, quarum aliquæ volunt præscribi quinque, aliæ decennio, aliæ tricennio, aliæ nullo unquam tempore, illa videtur probabilior, quæ Roias. *ir. de heret.* p. 2. n. 193. Masc. de *probat.* l. 1.

concl. n. 112. n. 29. Castrop. n. 16. & alii volunt, præscribi solo quadriennio, quod elapso processus contra hæreticum amplius institui nequit, eò quod jus confiscandi bona hæreticorum, quod est accessorium damnationi illorum, præscribatur solo quadriennio.

Quæst. 196. *Qualiter sententia ferenda in crimine hæresis?*

1. Resp. Primò: sententia tam absolutoria quam condemnatoria hæresis pronuncianda ex consilio peritorum, juxta c. *ut commissi*, h. t. in 6. Penia. p. 3. *direct.* *comm.* 126. *circa finem.* Castrop. *tr.* 4. d. 8. p. 11. n. 2. ita ut, sine requisito illo consilio procedatur ad sententiam, ea sic nulla, cum cit. c. videatur præscribi forma. Castrop. n. 4. quidquid sit de eo, num Inquisitores teneantur sequi datum Consilium, quod affirmant Decian. l. 4. c. 24. n. 16. Farin. q. 185. n. 192. Arg. c. *statuta*, h. t. in 6. dum ibi dicitur: *Et ex eorum consilio ad sententiam procedi volumus.* Contrarium, seu necessarium non esse sequi eorum consilium, sed posse pronunciare contra illud, si visum fuerit æquius, tradunt apud Castrop. n. 5. Simanc. Roias, Penia, Zech, Burlat, Locat, &c. Si tamen Inquisitori & Ordinario non occurreret ratio urgentior, tutius ac verius acquiescendum consilio peritorum, præsertim si hi concordet, ait Castrop. Hi periti esse possunt tam Theologi quam Canonistæ & Legistæ, qui Consilium præstare tenentur Inquisitoris mandato, etiam sine ullo assignato illis salario aut data pecuniâ, Arg. c. *commissi*. & quia omnes fidei negotium adjuvare & defendere tenentur; quamvis, si sponte offeratur salarium vel pecunia, id pro Labore acceptate possint. Zachin. *ir. de heret.* c. 15. n. 3. Decian. l. c. c. 24. n. 10. Farin. q. 185. n. 190. Castrop. l. c. Debet autem illis manifestari totus processus; quia sine hac manifestatione consilium præstare non possunt juxta merita causæ, ut dicitur c. *fin.* §. *jubemus*, h. t. in 6. potestque ac debet hæc manifestatio fieri absque eo, quod manifestentur nomina testium & declaratorum; non tamen absque eo, quod manifestari debeant qualitates testium, nimirum, an sint graves, docti, probatæ vitæ; vel è contra, num sint plebei, infames, socii criminis, quin & intercedere potest causa legitima, cur Inquisitor teneatur viris illis peritis ac probis manifestare nomina reorum, testium, nimirum dum dubium est de inimicitia inter eos, imposito tamen illis sub juramento, vel etiam excommunicatione, si opus sit, secreto, juxta c. *statuta*, h. t. in 6.

2. Resp. Secundò: sententia tam absolutoria quam condemnatoria proferenda est in scriptis, aliis nullius est momenti, juxta *Clem. saepe*, de *V. S.* & ibi *Gl. v. in scriptis*. Farin. q. 185. n. 166. Decian. l. c. l. 5. c. 38. n. 20. Pegna. l. c. *comment.* 40. n. 165. Castrop. n. 6. &c. Item ex convenientia, & non ex necessitate ferenda potius de die, quam de nocte, Abb. & Felin. in c. *consultis*, de *off. deleg.* Pegna. Castrop. *ll. cit.* Farin. n. 165. Publicatio hujus sententiæ fieri potest ac solet per alios, quam ipsum Inquisitorem, & ordinariè per Notarium. Farin. l. c. n. 171. Roias. *sing.* 94. à n. 1. juxta quod decisum ab Urban. IV. in *Const.* incipiente: *licet ex omnibus*. quam refert Penia in *fin. director.* inter *lit. Apostol.*

3. Resp. Tertio: & quidem, quod attinet sententiæ absolutoriam, eò quod nihil adversus delatum probatum fuerit, errores, de quibus accusatus fuit, exprimendi non sunt in specie seu particulati; quia ista

Ista expressio inutilis est, & audientibus ingenerare potest suspicionem, nec reus pronuntari innocens seu vacare culpa, sed solum ab instantia illius iudicii absolvi debet, declarando nihil contra illum probatum esse; cum contingere posset, ut, quod modo probatum non est, probetur postea, & qui absolutus est, condemnatur postmodum. Penia, p. 3. *director. comment.* 37. *rub. de form. absol.* Farin. l. c. n. 173. Scacc. *de jud. c.* 59. n. 1. Castrop. l. c. n. 9. qui tamen cum Farin. n. 173. Deltio. l. c. l. 5. f. 14. *ad finem* ait, in uno casu delatum posse ut innocentem absolvi, dum nimirum manifestè probatum fuit, delatorem & testes falsum dixisse, cum tunc videatur, non esse probabile periculum retractandi sententiam absolutivam, dum innocentia delati constat ex iniquitate testium & delatorum. Quod si tamen reo absoluto, quin & declarato innocente, superveniant novæ delicti probationes, poterit non obstante primâ sententiâ absolutoriâ, de novò inquiri, examinari, condemnari, quia in hoc crimine sententia nunquam favore fidei transit in iudicatum, prout Pius V. definit in Constit. sua, quæ incipit: *inter multiplices curas*, ac tenent Simanc. *Cathol. instit. tit.* 60. n. 13. Farin. n. 197. Scacc. l. c. c. 95. Castrop. n. 10. atque ita hæc probationes supervenientes præcedentibus insufficientibus, ob quarum insufficientiam reus absolutus erat ab instantia iudicii, conjungi possunt, etsi enim citatio & litis contestatio prius facta pereant, cum peremptiâ instantiâ pereant acta ordinaria, quæ instantiam illam sequuntur, juxta *L. properandum. §. etsi quidem. c. de jud. §. L. cum lite mortua. ff. iudicium solvi*, non tamen pereunt, quæ ad litis decisionem spectant, ut sunt confessiones, probationes, declarationes testium &c. per *cit. L. ad properandum. §. ult. & L. jubemus. c. de liberal. caus. Alex. l. 1. conf. 58.* Farin. l. c. n. 200. Simanc. *tit.* 18. *rub. de defunct.* n. 21.

4. Resp. Quare, quod attinet sententiam condemnatoriam, declarata hæresi simul declarantur omnes pœnæ ipso jure annexæ tali delicto, absque eo, quòd opus sit eas exprimere, secus de iis, quæ specialem requirunt expressionem & condemnationem. Farin. n. 164. & 168. Decian. l. c. c. 38. n. 15. Condemnatus pœnâ arbitrariâ, eò quòd non existerent probationes sufficientes ad pœnam ordinariam, superveniente legitima probatione, dum pœna arbitraria jam data executioni, non potest puniri pœnâ ordinariâ, sed tantum huic detrahendum, quantum arbitraria importat; si verò arbitraria necdum data executioni, pœnâ ordinariâ puniri potest, superveniente nova probatione; quia est novum iudicium, & pœna non excedit delictum, sicut illud excederet, si, postquam punitur pœnâ arbitrariâ puniretur insuper pœnâ ordinariâ. Castrop. n. 11, cum Farin. n. 199. De cætero sententia condemnatoria hæretici impœnitentis ferenda & pronuntianda non est necessariò in præsentia iudicis sæcularis, ut fortè indicari videtur. *c. ad abolendam. §. c. excommunicamus. h. t.* ita Castrop. l. c. n. 12. cum Penia, p. 3. *director. comment.* 48. n. 210. ex ea ratione, quòd, cum in hoc crimine iudicando, utpote Ecclesiastico iudex sæcularis nulla ratione se intromittere possit, ejus præsentia in prolatione sententiæ solum requiratur, ut & statim executioni mandetur sine dilatione, citra illius præsentiam validè proferri possit; etsi, ut credit Castrop. non liceat Inquisitori præsentiam iudicis sæcularis in prolatione sententiæ condemnatoriæ subterfugere, si is facile condemnationi interesse posset, dum id mi-

nimum evincere videantur citati textus, *c. ad abolendam. §. c. excommunicamus. h. t.*

Quest. 197. An, quando, & ad quem in crimine hæresis interponi, & admitti possit interpellatio?

1. Resp. Primò: beneficium appellationis hæreticis eorumque fautoribus, ut talibus ab Ecclesia reputatis (quales non sunt, quousque sententia declaratoria succedat) omnino denegatur, juxta clarum textum *c. ut inquisitionis. h. t. in 6.* Unde pronuntiatâ sententiâ definitivâ adversus hæreticum, ea statim executioni mandari potest absque eo, quòd opus sit expectare terminum decem dierum à jure statutum ad appellandum. Roias *singular.* 179. 2. Decian. l. c. c. 20. n. 26. Param. *de orig. inquisit.* l. 3. q. 4. *rub. de exped. process. in caus. fidei. n.* 58. Castrop. *tr.* 4. d. 8. p. 7. n. 1. Dum tamen declaratur quis hæreticus ex præsumptione juris tantum, v. g. quia damnatus in contumaciam, vel quia seipsum occidit ante causam finitam, vel aliâ viâ, quâ jus præsumit delictum, interponi posse appellationem, & superior illi deferre debere, quia est aliqua dubitatio, an sit hæreticus, & locus est defensionis, tradunt Simanc. l. c. *tit.* 6. m. 7. & 8. Farin. n. 230. Castrop. n. 2. quin etiam damnato ut hæretico licere adire Principem superiorem viâ querelæ & supplicationis, ut sententia lata, quam injustam esse prætendit, revocetur & annulletur, contra Simanc. & Carrer, probabilius censet Castrop. l. c. n. 3. ex ea ratione, quòd interdicta appellatione, non censetur interdictus recursus ad Principem in causis gravis præjudicii, ut Roland. l. 1. *conf.* 94. Menoch. *de arb. q.* 70. n. 18. & superior iudex non prohibeatur de præsentia injustitia cognoscere, & eam revocare, cum id rectæ gubernationi conveniat. Ipsæque superior iudex supplicare potest à sententia à se lata, ut iterum eam recognoscat, & si invenit injustam, revocet & annullet, ita Felin. *inc. ad abolendam. h. t. n.* 3. Farin. n. 233. Castrop. n. 3. Item etiam non concedatur appellatio à sententia declaratoria hæresis, conceditur tamen à sententiis & actibus interlocutoriis, cum hujusmodi sententia & actus procedant ad investigandam veritatem, num reus commiserit hæresim, quod, cum certum non sit, & aliqua tergiversatione celerari possit, denegari quòd ad hoc non debet appellatio; ita tamen, ut, si in illa non assignetur causa illius, sit nulla, juxta *c. ut debitis. c. cum remissam. de appell.* ita Farin. n. 232. Paramo, l. c. q. 4. n. 60. Castrop. n. 4. Unde jam à sententia seu decreto torturæ appellari potest; quia est actus interlocutorius ad eruendam veritatem. Penia l. c. *rub. de appell. comment.* 31. Farin. l. c. n. 139. Clar. *pract. §. fin. q. 64. vers. sed quid agendum.* Castrop. n. 5. &c. juxta clarum textum l. 2. c. *de appell.* Et licet per appellationem à sententia interlocutoria regulariter non ligentur manus iudicis, sed hic possit procedere, quousque à Superiore inhibeatur, id fallit in decreto torturæ, utpote continente damnum irreparabile. Farin. *prax. tit.* 5. q. 38. n. 12. Castrop. l. c. cum Lancell. *tr. de attent. c.* 12. *limit.* 1. n. 1. nisi tamen constet evidenter, causam allegari frivolam appellationis. *c. cum appellationibus. de appell. in 6. & l. 2. ff. de appell. recip.* in quo casu iudex à quo cognoscitur, dum aliàs in dubio, num legitime appellatum, iudex ad quem cognoscere debeat, & sive dubium de legitima appellatione sit juris sive facti, iudex à quo supersedere debet & expectare, quid iudex ad quem pronunciet, ne periculo exponatur gravandi

vandi injustè innocentem in iis, quæ irreparabilia sunt, Farin. *cit.* 9. 38. n. 30.

2. Resp. Secundò: in causis fidei. V. G. in sententiis interlocutoris admittitur appellatio, in Hispania quidem ad Inquisitorem Generalem appellandum; in aliis verò partibus ad Pontificem. Quod certum credit Castrop. n. 6. dum sententia lata à solo Inquisitore; quin &, si lata ab Episcopo & Inquisitore simul; quia appellatio semper fit ad delegantem. *c. super quæst. §. porrò. de off. delegat.* Inquisitor autem, sive solus, sive cum Episcopo sunt delegati Apostolici. Idem est, dum Episcopus solus procedit contra exemptos; dum verò Episcopus ratione officii & ex jure ordinatio procedit contra non exemptos in causa hæresis, etsi quoque appellandum ad Pontificem, utpote cujus sit causas graves terminare, probabilius esse sentiunt Farin. n. 240. Pegna &c. probabilitate tamen non carere, censet Castrop. *cit.* n. 6. posse appellari tam ad Metropolitanum, quam eo præterito ad Pontificem; sicut in aliis causis, juxta *c. si duobus. de appell. c. quovis. c. ad Romanam. 2. q. 6.* non obstante *c. majores. de Baptismo*; cum judicare de legitimitate appellationis in causis fidei non sit ita grave, ut præcisè auctoritatem Pontificis requirat, sicut licet eam requirit, dum quæritur, num hoc vel illud sit de fide, utpote cujus decisio summè necessaria Ecclesiæ, non tamen illam requirit, dum controversia est, num quis deliquerit contra fidem, quæ est quæstio potius facti quam juris, quæ ab aliis quoque, quam Pontifice decidi posset. Interposita tamen appellatione, quin & admittitur in hac vel illa causa interlocutoria, poterit procedere contra appellantem Inquisitor, si ex alia causa appellans fuerit denunciatus; cum appellatio solum suspendat jurisdictionem in illa causa, in qua contingit appellatio, non in aliis, nisi fortè causa appellationis fuerit suspensio Judicis; tunc enim, quia ea procedit in aliis causis omnibus æqualiter, non potest Judex à quo compellere reum ad respondendum etiam in aliis causis, nisi fuerit causa aliqua adeò gravis, ut gravitate & manifestatione reus condemnatus existat, Castrop. *l. c. n. 7.* juxta *c. proposuit. de appell. in fine.*

Quæst. 198. Hæreticus absolutus pro foro conscientie an & qualiter adhuc puniri possit pro foro externo?

Resp. Hæreticus absolutus pro foro conscientie seu penitentiali ab Episcopo vel alio confessorio, privilegium speciale ad hoc habente, si postea accusetur de hæresi in foro externo, non evadit poenas fori illius, etiam si ei penitentia publica aliqua injuncta fuerit in foro conscientie; quia utrumque judicium tendit ad diversos fines, penitentia nempe imposita in foro interno ad hoc, ut satisfiat Deo, & ut medicina propriæ salutis poena fori externi ad vindictam publicam, ut satisfiat reipublicæ, quam reus malo exemplo offendit. Sanch. *l. 2. inst. c. 12. n. 7.* Barbol. *p. 2. de off. Episc. alleg. 40. n. 29.* Pirh. *h. t. n. 44. in fine.* Laym. *l. 1. tr. 5. p. 1. c. 7.*

Quæst. 199. Ab hæresi annexaque ei excommunicatione an & qualiter absolvi possint Episcopi?

1. **R**esp. Primò: ab hæresi occulta (per quam hic non intelligitur ea, quæ per testes probari nequit, sed ea, quæ non est publica seu notoria, qualis est, quæ etsi ab aliquibus sciatur, & probari possit, non tamen scitur à majore parte parochiæ, communitatis, in qua sunt saltem decem personæ.

Sanch. *l. c. n. 19.* Azor. *p. 1. l. 8. c. 10. q. 9.*) annexaque ei excommunicatione, uti & in casibus Papæ reservatis subditos suos (quo nomine veniunt, sive in ejus diocesi domicilium habeant, sive tunc anni parte resideant, sive transeunter existant, cum etsi tam ampla subjectio non probetur in materia dispensationis, tamen in materia absolutionis à censuris & casibus sententia est receptissima. Castrop. n. 8. citatis pluribus aliis) in foro interno absolvere possunt Episcopi per se ipsos tantum, ut Vicarium ab ipsis specialiter ad hoc deputatum, ut constat ex Trid. *Sess. 24. c. 6. de reformat.* Per Episcopos autem intelliguntur Episcopi, qui subditos habent in propria diocesi, si electi sint & confirmati, etsi non consecrati, & quo ad absolutionem ab excommunicatione, etsi Sacerdotes non sint; cum absolutio ab excommunicatione non sit absolutio Sacramentalis, etiam si fiat in foro conscientie tantum, sed actus jurisdictionis, Sanch. *l. c. c. 11. n. 3.* Barb. *l. c. allegat. 39. n. 2.* Gutt. *de matr. c. 49. a. n. 16.* Pirh. *h. t. n. 38.* Castrop. *tr. 4. d. 4. p. 3. §. 1. n. 2.* qui tamen cum Sanch. n. 2. Barb. n. 3. Suar. *de censur. d. 41. f. 2. n. 6.* Garc. *de benef. p. 7. c. 11. n. 23.* addit, requiri necessarî ad hanc potestatem, ut sint Episcopi illarum regionum, in quibus Tridentinum receptum est; cum media hæc receptione concedatur illis hæc potestas. Restringeretur etiam hæc Episcoporum potestas per particulas illas decreto Trid. insertas: *in diocesi sua*: ita ut ab hæresi absolvi nequeant, nisi in sua diocesi existant, non quidem ex eo, quod Episcopus existens extra suam diocesim absolvi nequeat suum subditum, cum absolutio sit actus jurisdictionis voluntarie, quæ extra proprium territorium erga subditos exerceri potest; sed quia Papa potuit ac voluit conditiones quasdam apponere in concessione hujus potestatis absolvi ab hæresi sine correctione & abrogatione juris communis, vi cuius non habent Episcopi potestatem absolvi à delictis Pontificalis reservatis, ut nimirum absolutionem ab hæresi darent, non nisi in sua diocesi existentes. Ita Henric. *l. 14. de irregul. c. 20. n. 2.* Rodriq. *Tom. 2. c. 69. n. 1.* Barb. *cit. alleg. 39. n. 1.* Castrop. *l. c. n. 13.* Pirh. *h. t. n. 39.* Probabilius quoque videtur potestatem hanc competere Capitulo Sede vacante, exercenti jurisdictionem Episcopalem ordinariam per Vicarium à se deputatum, ut tenent Sanch. *l. 2. mor. c. 11. n. 4.* Garc. *l. c. n. 22.* Ventrigl. *Tom. 2. annot. 15. §. 2. n. 15.* citari quoque ab eo Barb. *de Can. & dignit. c. 42. n. 82.* (qui etiam n. 62. testatur, pro hac opinione stetit S. Congregat. Conc. 3. Decemb. 1633.) Dian. *resol. mor. p. 7. tr. 2. resol. 3.* Merolt. *Tom. 2. c. 6. & Tom. 3. c. 7. n. 51.* Pirh. *h. t. n. 38.* quos secutus fui in *meo Vicario Episc. q. 477.* Contrarium sentientibus Suar. *Tom. 4. de penit. d. 30. f. 2. n. 4.* Bonac. *d. 7. q. 5. p. 1.* Ledesma *Tom. 2. sum. tr. 1. c. 6. post 20. concl. diffic. 5.* Castrop. *l. c. n. 3.* ex ea ratione, quod Trid. *l. c.* specialiter hæc potestatem absolvi ab hæresi tribuat Episcopis, & expressis verbis neget eam eorum Vicariis, quam rationem à me satis dilutam vide *l. c.* nimirum quia Capitulo sede vacante non sit propriè Vicarius Episcopi, quia solum eandem, quam Episcopus defunctus habuit potestatem, habeat, exercetque per Vicarium aliquem à se constitutum; ac ita Vicarius hic loco Episcopi per seipsum absolvat, quod non potest Capitulo. Quin & sicut Episcopus, etsi suo modo dependenter à Capitulo, quatenus nimirum institutus est ab eo in talem sui Vicarium, potest eam potestatem concedere alteri, us

p. 8. tract. 4. resol. 47. ex Molin. de just. tract. 5. d. 11. num. 5. cum etiam Episcopus hanc potestatem committere possit non suo Vicario Generali, sed & cuilibet alteri personæ privatae, ut Sanch. l. c. num. 23. Azor. p. 1. l. 2. c. 10. q. 11. Nav. l. 1. c. 1. de consl. Henriq. Roderiq. & alii apud Castrop. num. 19. qui tamen ipse num. 20. citatis Mol. de just. tract. 5. d. 18. num. 2. Suar. l. c. n. 9. Gut. 99. Can. l. 1. c. 13. n. 29. & aliis docet probatque contrarium tanquam longè probabilius, nimirum facultatem absolvendi ab Hæresi nulli alteri Vicario committi posse.

2. Resp. Secundò: In ordine ad absolvendum ab Hæresi venire quoque nomine Episcoporum Prælatos quosdam inferiores, jurisdictionem Ordinarium & quasi Episcopalem, & quasi diocesim habentes, tenent Sayr. in clavi reg. l. 6. c. 12. n. 83. Avila de censur. p. 7. d. 10. du. 6. Henriq. l. 6. c. 6. §. 1. Flores de Mena. var. l. 3. q. 24. num. 18. Sanch. l. c. num. 3. Rodriq. tom. 2. sum. c. 10. n. 9. corcl. 6. Castrop. l. c. n. 4. Pirh. l. c. contra Suar. l. c. n. 6. Bonac. l. c. n. 6. Garc. l. c. n. 13. & 17. Barb. de potest. Episc. p. 2. alleg. 39. n. 17. & alios relatos à Castrop. ex ea ratione, quòd hæc potestas absolvendi ab Hæresi concessa à Trid. spectet ad jurisdictionem Episcopalem ordinariam, etsi jure speciali, non tamen gratioso & privilegiato, quâ gaudent dicti Prælati ab Episcopis differentes solum in consecratione; neque ea potestas derogat juri communi antiquo, quò nulla erat reservatio Hæresis quò ad absolutionem, sed potius constituit illud, ad eoque latius interpretanda, quod verò atinet Prælatos regulares exemptarum religionum, hos quoque gaudere hac potestate absolvendi ab Hæresi subditos suos, non tantum regulares, sed & subditos sæculares, si territorium quoque seu quasi diocesim habent, conformiter ad præcedentem responsonem videtur dici, illos gaudere hac potestate etiam quò ad externos sui territorii, gaudere tamen illa quò ad Religiosos suos, utpote respectu quorum jurisdictionem quasi episcopalem habent. Si verò jurisdictionem nullam extra monasterium habent, non competere illis hanc potestatem respectu Sæcularium illis non subditorum in spiritualibus, saltem ex decreto Trid. satis certum videtur, ut Sanch. l. c. n. 7. Garc. l. c. ubi sic dicitur à S. Congr. refert. Barb. l. c. n. 18. Nihilominus tamen hæc potestas quoque iis competit ex speciali concessione Pii IV. facta iis in motu quodam proprio relato à Rodriq. Tom. 1. 99. regul. 9. §. 1. a. 9. in fine. & recitato à Castrop. l. c. n. 5. in qua concessione & privilegio etsi absolutio ab Hæresi verbis expressis non comprehendatur, comprehenditur tamen æquivalentibus, dum dicitur posse istiusmodi Prælatos in sibi subditos, quod possunt Episcopi. Item deterioris conditionis non esse subditos horum Prælatorum, quàm Clericos & Sæculares Episcopis subditos. Ita Castrop. l. c. num. 6. qui tamen addit, quòd quidquid sit de hac concessione, certissimum sit & indubitatum, præcipuè in Hispania, nullo modo posse in foro conscientie Religiosos sibi subditos absolvere ab Hæresi, sed debere illos remittere ad Inquisitores, ex Constit. Pauli V. ejus meminit Barb. de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. num. 39. Archi-Episcopus quoque potest absolvere ab Hæresi subditos suorum suffraganeorum, quando ei subduntur, subduntur autem illi, quando diocesim sui suffraganei visitat, nimirum dum est legitima causa, probata in concilio Provinciali visitandi, & suam diocesim visita-

R. P. Leur. jur. Can. Lib. V.

vit, ut ex Concil. Trid. sess. 24. c. 3. Sanch. l. 2. mor. c. 11. num. 6. cum tunc habeat jurisdictionem ordinariam in illos, ut Suar. l. c. num. 8. Bonac. de censur. d. 1. q. 3. p. 2. num. 3. Barb. l. c. alleg. 39. num. 19. Castrop. num. 7. vel quando subditi suffraganei appellarunt ad Metropolitanum; vel quando suffraganeus malitiosè differt absolutionem; tunc enim Archi-Episcopus subditos suffraganei absolvere potest à censuris & casibus reservatis. Potest etiam Episcopus in Hæresim lapsus, cum se ipsum absolvere nequeat, committere suo modo vices suas confessario electo à se, ut illum ab Hæresi absolvat; cum Confessarius respectu Episcopi habeat tunc illam facultatem dispensandi & absolvendi, quam habet Episcopus respectu suorum subditorum, ne Episcopus deterioris conditionis existeret omnibus suis subditis. Ita Castrop. num. 9. citatis Sanch. ubi ante, n. 11. Barb. in remiss. concilii super hoc decreto. v. in diocesi sua.

Quest. 200. Num potestas à Trid. concessa Episcopis aliisque nomine illorum venientibus absolvendi à casibus reservatis Pontifici, ac specialiter ab Hæresi occulta, sit revocata per Bullam Cænæ in Clausula ultima?

1. Resp. Per dictam Clausulam, quæ sic habet: *Ceterum à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, neque etiam tunc, nisi de stando mandatis Ecclesie & satisfaciendo cautione præstita absolvi potest, etiam prætextu quarumvis Facultatum & indulgentiarum, quibuscumque Personis Ecclesiasticis Sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam mendicantium ac militarium regularibus, etiam Episcopali vel alia dignitate majore præditis, ipsisque Ordinibus & eorum monasteriis, conventibus & domibus ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus & locis piis; nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & aliâ mundanâ excellentiâ fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii decreta, verbo, literis aut aliâ quacunque scriptura in genere vel in specie concessorum & innovatorum aut concedendorum & innovandorum &c.* Per illam dictæ Bullæ clausulam nunquam derogatum sit memoratæ Facultati Episcoporum, controvertitur satis acriter, nec minus utrimque probabiliter inter AA. Negativam, seu Facultatem à Trid. concessam Episcopis absolvendi ab Hæresi aliisque casibus occultis pro foro conscientie sublata non esse per Bullam Cænæ, tenent Bann. 2. 2. q. 11. a. 4. du. 2. post 2. Concl. Nav. l. 5. cons. tit. de Privileg. cons. 11. n. 1. Gut. 99. can. l. 1. c. 13. ad fin. Lorca. 2. 2. d. 45. num. 10. Henriq. l. 6. de penis. c. 14. n. 7. & plures alii, quorum 24. recenset Barb. paulò post citand. ex eo potissimum fundamento, quòd correctio juris, quò ad fieri potest, vitanda, arg. C. cum expediat. de elect. in 6. Absque correctione autem juris Trid. servari potest dispositio Bullæ cænæ; quia Bulla solum dicit, quòd nullus absolvi possit prætextu quorumcumque Privilegiorum concessorum Episcopis, Conventibus, Ordinibus & aliis per Sedem Apostolicam ab Hæresi, nihil specificando de Hæresi occulta, de qua præcisè loquitur Trident. Lex autem generalis posterior non tollit legem priorem specialiter loquentem, sed potius distinguitur & limitatur per antiquam, ne videatur illam corrigere. arg. C. generi. de reg. jur. in 6. generi per speciem derogatur. Atque ita dici possit, Bullam

Cœnæ loqui de crimine Hæresis publico, à quo Episcopus vi Trid. absolvere nequit, deque absolutione, quæ non solum pro foro conscientia, sed etiam externo proficit.

2. E contra affirmativam, seu facultatem absolvendi à delictis, & in specie ab Hæresi etiam occultis, concessam per Trident. Episcopis omnino revocatam per Bullam Cœnæ, probabilius & communius tenent Pegna p. 3. *directorii. comm. 131. post q. 92. vers. penult.* testans, sic sæpe in supremo generalis Inquisitionis tribunali Romano decisum. Pignatel. *tom. 1. consult. 291.* dicens id hodie certum esse ob plures declarationes Cardinalium S. Congr. Concil. interpretum, de quibus quoque testatur Fagn. *in C. quoniam. de const. n. 29. & in c. dilectus de temp. ordinat. num. 3.* ubi subjungit: Unde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controvertiam adducunt, cum habeamus claram determinationem S. Congregationis Piacet. *in pr. p. 2. c. 1. a. 3. n. 6. & seq. Genuens. in pr. curia. Archiep. Nedpol. Tusch. de Visitat. L. 2. c. 31. n. 5. Suar. de penit. d. 30. c. 2. n. 11. & de censur. d. 22. f. 3. n. 5. Garc. de benef. p. 11. c. 10. num. 122. Farin. de Hæres. q. 192. num. 61, Sanch. L. 2. in decalog. c. 11. in fin. Bonac. de cens. d. 1. q. 3. p. 2. n. 1. Barb. de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. num. 25.* Unà cum aliis à se citatis attestans sic declarasse Gregor. XIII. & Clem. VIII. Castrop. *l. c. num. 22. Pirh. h. t. n. 41. Gobath. Theol. experim. tract. 7. num. 370.* ex vita S. Francisc. Salesii referens, quod dum is ad propositam sibi à Clem. VIII. in examine hanc questionem: possentne Episcopi absolvere ab Hæresi? respondisset: quod possunt, ex Concilio Trid. Papaq; reposuisset: non esse eam mentem suam, antiquatum enim esse illum articulum, mox sententiam suam retractans, dixerit: *Quandoquidem non est mens vestra Sanctitatis, à me discedo, & prorsus Pontificia acquiesco.* Præter tot tantorum virorum, nec non relatarum ab eis Declarationum Pontificiarum & S. Congregationis Anthoritatem (quæ si absolute authenticæ essent, nullus superesset super veritate hujus sententiæ ambigendi locus) fundamentum præcipuum est, quod negari nequeat, dicto privilegio absolvendi ab Hæresi occulta Pontificem derogare posse; illum autem ei derogasse, satis colligatur ex ipsis Bullæ verbis, dum Pontifex in ea prohibet, ne detur absolutio ab Hæresi & reliquis casibus in Bulla contentis prætextu privilegiorum, quæ Episcopis, Religiosis, Conventibus &c. concessa sunt à Sede Apostolica, etiam decreto alicujus concilii; nullum autem concilium, nisi Trident. hanc facultatem absolvendi ab Hæresi ceterisque casibus reservatis concesserit Episcopis, adeoque, si concedatur in Tridentino facultas absolvendi ab Hæresi, hanc revocare intenderit Pontifex dictâ Bullâ. Neque dici potest, per eam revocari potestatem absolvendi tantum à casibus publicis & pro foro externo, quia hanc Trident. non concessit; ita ferè Castrop. *cit. num. 22.* Pro quo evidenter facit decretum Alexand. de anno 1665. quo tanquam scandalosam damnavit *Quæst. seq. sententia Bullæ asserens Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem Hæresis & aliorum criminum, quando publica, & id non derogare Facultati Trid. in qua de occultis sermo est. Anno 1629. 18. Julii in Congregatione Eminentissimorum Cardinalium visa & tolerata est.* Unde hoc unicum decretum Alex. VII. sententiæ contrariæ opponit Gobath. *l. c.*

Quæst. 201. Utrum Episcopi in regionibus ab Urbe remotioribus ob difficultatem adeundi Pontificem, tuto seculari possint sententiam priorem, & absolvere Lutheranos & Calvinistas ab Hæresi occulta in foro conscientia per se vel Legatos suos Jure Ordinario, & secluso omni Privilegio?

REsp. Non esse idipsum extra controvertiam, Affirmant Laym. *L. 1. tract. 5. p. 2. c. 6. n. 6.* ponens hanc regulam ex communi DD. Casus papalis superveniente impedimento adeundi Papam fit Episcopalis. Item Pirh. *h. t. num. 42.* Reiffenst. *h. t. num. 372.* citans pro hac sententiâ Abb. *in c. de catero. de sent. excom. n. 1. Nav. in sum. c. 27. num. 89. Sylv. v. absolutio. 4. num. 7. Felin. in c. quamvis. de sent. excom. Covar. in c. alma mater. p. 1. §. 11. num. 15.* Saltem ubi impedimentum adeundi Pontificem pro absolutione est perpetuum, vel ad longum tempus; quia tale impedimentum reputatur tanquam articulus seu periculum mortis, pro quo competit Episcopis ea potestas. Quæ autem sint impedimenta adeundi pro absolutione ab Hæresi occulta Papam, vide apud Reiffenst. *an. 378.* Verùm negant idipsum alii apud Dian. *p. 2. tract. de conclus. resol. 25.* Convenientius loqui videntur, qui asserunt, sententiâ de non absolvendo illos servandam ubique, etiam in Germania, non obstante remotione ab Urbe, & frequentioribus ibidem casibus occurrentibus, cum adhuc Episcopi utantur speciali venia, quam petere solent majoris securitatis gratiâ, ut ipse testatur Laym. *de jurisdict. ordinari. concl. 72.* Quin & dentur illis singulis quinqueenniis renovandæ Facultates absolvendi ab Hæresi & casibus Bullæ, ut testatur Reiffenst. exemplo Episcopi Frisingensis. Atque ita non absolvent Jure Ordinario & sine speciali privilegio.

Quæst. 202. Quid possint Episcopi quò ad absolutionem ab Hæresi pro foro externo?

REsp. Potest Episcopus de jure communi tanquam delegatus Apostolicus pro foro externo, seu quoad excommunicationem Hæreticum notorium (modo non sit Hæresiarcha, seu nova Hæresis author, vel etiam relapsus in Hæresim) dum is prius Hæresim abjurat, absolvere, & Ecclesiæ reconciliare injunctâ ei penitentiâ, ut constat ex *c. ut officium. de Hæret. in 6.* & ita tenent Archid. *in c. c. n. 1. v. impendatis. Jo-And. ibid. n. 1. Gemlin. num. 2, Felin. num. 3. Repertor. Inquisit. v. absolutio. vers. nec non. Eymer. direct. p. 3. q. 92. Bonac. de censur. d. 1. q. 3. p. 2. num. 11. Farin. de Hæres. q. 191. §. 4. num. 52, & alii, quos citat & sequitur Castrop. *l. c. num. 23.* non obstante, quòd Zechus *in sum. p. 1. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 11. num. 18. vers. 4.* dicat, in supremo Inquisitionis Senatu pronunciatum esse, solis Inquisitoribus licere penitentes Hæreticos in foro externo absolvere, & non Episcopis. Prodestque hæc eorum absolutio in foro interno, quatenus ea excommunicatione sublata per Episcopum, à quovis confessario approbato absolvi possunt pro foro interno à peccato Hæresis, ita AA. citati; addit tamen Laym. *cit. c. 6. num. 6.* quòd in Germania Lutherani & Calvinistæ volentes fieri Catholici non adducantur ad*

ad forum externum seu iudicium Episcopi, sed mox instituantur in fide Catholica, & post abjurati-
onem Hæresis ad sacramentalem confessionem &
susceptionem Eucharistiæ admittantur; & ita ibi-
dem habet praxis.

*Quest. 203. Quid possint Inquisitores
quò ad absolvendum ab Hæresi?*

1. Resp. Primò: Possè illos Hæreticos pœnitentes ejurata Hæresi ab ea absolvere pro foro externo, constat ex *cit. c. ut officium. h. i. in 6.* & ex pluribus Bullis, quarum meminit præter Pagnam Farin. *de Hæresi. q. 192. n. 54.* An verò absolvere possint eos in foro interno conscientia, controvertitur inter AA. Possè id illos vi Constat. Clem. VII. editæ anno 1530. incipientis: *Cum sic ut. tenent vel potius supponunt Nav. L. 5. consil. ut. de privileg. conf. 11. Bannes 2. 2. q. 11. a. 4. d. 2. post 3. arg. contra 2. concl. Gutt. 99. can. L. 1. c. 13. num. 7. Vivald. Candelab. p. 1. ut. 11. num. 15. Rodrig. in Bulla Cruciat. §. 9. num. 70. pluresque apud Sanch. L. 2. mor. c. 12. num. 1. qui etiam num. 3. eam probabilem reputat. Ratio hujus sententiæ est summa congruentia, quâ ad Ecclesiam pertinet, providere fidelibus delinquentibus remedium facile & suave, ut à peccato liberentur. Dum autem apud Inquisitores non est potestas absolvendi ab Hæresi occulta in foro conscientia, Hæretici carent tali remedio; nam remedium suave non est, sed nimis rigorosum, cogere Hæreticum occultum, ut præsentibus testibus vel etiam Notario, Hæresim suam occultam & soli Deo notam Inquisitori manifestet, ad quod cogitur, si neque Inquisitores, neque Episcopi habeant hanc facultatem absolvendi ab Hæresi occulta. Atque ita hac sententiâ subsistente, poterit Inquisitor uti hac potestate; cum ea non coarctetur ad forum sacramentale, sed ad forum secretum, poteritque etiam vices suas delegare alteri, quia potestas ei competit ex officio. Ita ferè Castrop. l. c.*

2. Resp. Secundò: Probabilior nihilominus sententia opposita videtur: nimirum nulli Inquisitori quâ tali, neque tribunali competere Facultatem absolvendi in foro conscientia ab Hæresi & excommunicatione reservatis, sed necessariò ab eo fieri debere in foro externo & judiciali. Ita Sanch. l. c. num. 3. Farin. *cit. q. 192. num. 54.* Suar. *de fide. d. 21. f. 4. n. 15.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. n. 121.* Barb. *de potest. Episc. p. 2. alleg. 40. n. 28.* quos citat & sequitur Castrop. l. c. §. 2. num. 3. ex ea ratione, quòd ea facultas non competat vi officii; hoc enim consistit præcisè in Inquisitione delictorum, & punitione delinquentium, cum sit Judex pro foro externo constitutus. Neque ex privilegio, quale nullum existat, nisi fortè contentum in Bulla Clem. VII. sed illud non loquitur de omnibus Inquisitoribus, sed solum de Inquisitoribus Ordinibus Prædicatorum in Lombardia, tum temporis ibi existentibus; & posito, extendi ad omnes, non loquitur de absolute fori conscientia, sed externi; cum non concedat facultatem absolvendi, nisi præstito juramento, & abjurata Hæresi, quæ conditiones pro foro interiore non videbantur necessariæ. Verbum quoque *extrajudicialiter*, quò utitur Bulla, non urget; quia illud, pro ut teste Barb. l. c. num. 27. sæpe declaratum in supremo Inquisitionis Romanæ tribunali, non tollit formam iudicii, scilicet depositionem coram Notario & testibus, vel coram solo Notario, sed solemnitate

iudicii, quæ consistit in eo, quòd plures adsint iudicio, pluribusque iudicium innotescat. Unde facultas data Inquisitoribus, per dictam Bullam absolvendi extrajudicialiter Hæreticos pœnitentes, à nullo iudice inquisitos, in eo consistit, quòd eos possint ad secretam abjuratiorem, & secretam pœnitentiam admittere, non verò, quòd possint pro solo conscientia foro absolvere; quòd si illis concessum, bene dicit Castrop. se non videre, qua ratione facultas hæc concessa Inquisitoribus revocata non sit per Bullam Cœnæ, sicut per eam concessa Episcopis revocata. Neque denique competere eam facultatem Inquisitoribus ex consuetudine, patet ex eo, quòd Inquisitores nunquam Hæreticum audiant, aut audire volunt, nisi coram Secretario, teste Eymér. Ita ferè Castrop. *cit. n. 3.* diluendo præcipuum sententiæ contrariæ fundamentum, desumptum ex Bulla illa Clem. VII. uti & n. 4. ostendendo, non esse nimium rigorem in tali absolute pro foro externo.

Quest. 204. Quid vi Privilegii Apostolici circa absoluteionem ab Hæresi possint Religiosi, & in specie Societatis Jesu; & vi concessi Jubilæi alii quicumque Confessarii approbati.

1. Resp. Ad primum: Possè Præpositum Generalem Societatis Jesu per se, vel alios quoscunque absolvere à casibus Hæresis, & aliis contra fidem & consequentibus censuris quibuscunque, constat tum ex vivæ vocis oraculo, (quòd habetur in *vivæ vocis oraculis pag. 9.*) tum ex Brevis Julii III. concessio Anno 1552. 22. Octobris; quòd Privilegium confirmavit, & concessit denuò vivæ vocis oraculo Gregor. XIII. Anno 1584. 8. Martii, quæ facultas communicatur Provincialibus cum potestate, ut, rematurè considerata, in casibus particularibus eam communicare possint aliis, pro ut habentur in *compend. privilegior. Societatis, v. absoluteio. §. 7.* Respectu autem eorum, qui sub obedientia Societatis vivunt, habet Præpositus Generalis, & quibus ipse commiserit, facultatem eos absolvendi in foro conscientia ab Hæresi, & relapsu in eam; quam facultatem concessit Gregor. XIII. vivo vocis oraculo, citato anno & die, ut habetur in *vivæ vocis oraculis pag. 133.* & in *compend. privileg. Societatis, v. absoluteio. §. 7. 8. 10. & seq.* Reservatur hæc facultas in Societate Præposito Generali, communicatur tamen Provincialibus, sub onere monendi pœnitentem, manere illum sub pœna peccati mortalis obligatum, vel se Generali sistendi, vel rem eidem manifestandi eo modo, qui servata sigilli integritate videbitur; vide de his Castrop. l. c. §. 3. n. 1. & 2.

2. Resp. Ad secundum: In hoc non convenire AA. sub facultate generali per Bullam Cruciatæ, vel Jubilæum concessa absolvendi à reservatis Pontifici, comprehendendi reservata in Bulla Cœnæ, & in facultate concessa absolvendi à reservatis in Bulla Cœnæ, comprehendendi Hæresim, docent Soto in 4. *dist. 22. q. 2. a. 3. concl. 5.* Penia p. 3. *director. comm. 25. vers. quòd si quis.* Farin. *q. 192. n. 63.* Reginald. in *pr. L. 8. n. 53.* & alii plures relati à Garc. *de benef. L. 11. c. 10. n. 110.* quorum sententiam probabilem reputat Suar. *de censur. d. 7. f. 5. n. 12.* ex ea ratione, quòd beneficium Principis sit latè interpretandum, præcipuè dum ejus interpretatio non excedit proprietatem verborum, quæ licet sub reservatis à Pontifice comprehendere contenta in Bulla Cœnæ, & sub coarctatis in Bulla Cœnæ comprehendere Hæresim, non est excedere proprie-

prietatem verborum, sed potius verborum proprietati se conformare. Contrarium nempe per Bullam Cruciatæ, & Jubilæum non concedi potestatem absolvendi à reservatis in Bulla Cœnæ, neque potestatem absolvendi à reservatis, comprehendere potestatem absolvendi ab Hæresi, probabilis tene- re videntur Sanch. *l. c. c. 12, n. 10.* dicens certissimum, *Garc. l. c. n. 109.* Barbof. *de potest. Episc. p. 1. alleg. 40. n. 31.* Azor. *p. 1. l. 8. c. 10. q. 12.* Suar. *de fide. d. 21. f. 4. n. 21.* Covar. *in c. Alma mater. p. 1. §. 11. n. 15.* Roias *de Hæret. p. 2. assert. 2. n. 321.* Ugol. *de cens. tab. 1. p. 10. §. 4. num. 8.* Rodriq. *addit. ad Bullam. §. 9. n. 99.* & alii, quos citat & sequitur Castrop. *cit. §. 3. num. 2.* ratione præcipuâ delumptâ ex stylo & usu Curia Romanæ, qui in hac parte vim legis habet, de quo testantur Azor. Suar. Barb. quod vi illius sub generali facultate illa absolvendi à reservatis non comprehendantur contenta in Bulla Cœnæ, neque sub contentis in Bulla Cœnæ Hæresis; adeoque licitum non sit, concessionem ad illa extendere, utpote quæ extendi nequit ultra voluntatem & intentionem manifestam concedentis.

Quæst. 205. Quinam & quibus conditionibus absolvere possint ab Hæresi pro articulo mortis.

REsp. Cùm quæstio hæc communis sit tam Hæresi, quàm reliquis peccatis reservatis, quæ tractari solet *in tract. de pœnit. & censur.* ejus resolutionem fusiùs deductam hic consulò præmittimus, illudque compendio dixisse sufficiat; certum esse juxta *c. de his & seq. 26. q. 6.* & *Trid. sess. 14. c. 7. de Sacrament. pœnit.* affirmans, sic semper in Ecclesia observatum, quemlibet Sacerdotem verum in articulo mortis absolvere posse quemcunque Hæreticum pœnitentem, uti & quemcunque alium peccatorem à censuris & peccatis quantumcunque reservatis. Articulum autem mortis reputari non solum verum articulum instantis mortis, sed quodlibet morale periculum, moriendi sine Sacramento pœnitentiæ; *Mol. de Just. Tom. 4. d. 63. n. 6.* Suar. *de fide. d. 21. f. 4. n. 23.* specialiter loquens de Hæresi, Sanch. *in decal. l. 2. c. 13. n. 1.* Zambian. *de casib. art. mort. præjud. 2. n. 7.* Castrop. *tr. 4. d. 4. p. 3. §. 5. n. 2.* Debetque illud periculum esse moraliter inevitabile; quale est, si sine gravi jactura honoris, vitæ vel fortunarum evitari nequit, Sanch. *l. c. n. 3.* Suar. Zambian. *ll. cit.* Castrop. *n. 3.* referens in specie plura istiusmodi pericula, & *n. 4.* unâ cum Nav. Covar. Henriq. Suar. Sanch. sub articulo seu periculo mortis in ordine ad impetrandam absolutionem ab alio, quàm à legitimo superiore, potente absolvere, etiam extra talem casum comprehendens quodlibet aliud impedimentum perpetuum, adveniendi talem superiorem. Et quamvis hic quidam cum Sanch. *n. 37.* & Suar. *f. 4.* in sine excipiant Hæresim ob singularem ejus

gravitatem, & rigorosam reservationem, velintque sic impedito non esse viam liberandi se ab hæreticali excommunicatione, quàm accessum ad Inquisitores, vel Pontificem per literas, vel Procuratorem tacito nomine, cùm Episcopis sublata sit per Bullam Cœnæ potestas absolvendi concessa per Trident. Anamen probabilis censet Castrop. *n. 5.* æquè ab Hæresi, quàm ab aliis criminibus dicto modo impeditum, à quolibet confessario absolvi posse; eò, quòd potestas utendi hoc privilegio fundetur in necessitate pœnitentis, quæ, quò delictum gravius, gravior est. Ad hæc, ut ipse Sanch. *n. 14.* affirmat, nemo constituitur in articulo seu periculo mortis teneatur medio Procuratore, aut literis procurare absolutionem, quia non tenetur assumere medium, quò illius delictum manifestetur alteri, usi adhuc esse articulum necessitatis, & reputari absolutionem ab eo receptu impossibilem, quoties superior adiri non potest, etsi invocari possit; ac ita non esse obligationem obtinendi eam medio procuratore aut literis, tradit & probat Castrop. *n. 7.* cum Azor. *p. 1. l. 8. c. 19. q. 5.* Valent. *Tom. 4. p. 2. d. 8. q. 10.* Sanch. *l. c. c. 13. n. 14.* Henriq. & aliis. Porro, quod attinet ad Sacerdotem potentem, pro articulo mortis absolvere à reservatis, etsi id possit quilibet, probabilis tamen est, non posse absolvere Sacerdotem simplicem, cui aliàs nulla est potestas absolvendi à reservatis, & in specie ab Hæresi, ubi adest illo tempore superior, qui id potest & vult, tenent Sanch. *l. c. n. 7.* Suar. *l. c. f. 4. n. 4.* & *de pœnit. d. 26. f. 4. n. 4.* Bonac. *de cens. d. 1. q. 3. p. 3. n. 3.* Mol. *de Just. Tom. 3. d. 65. n. 2.* affirmans sic declarasse Gregor. XIII. in declarationibus Concilii relatis à Barb. cujus declarationis verba vide apud Castrop. *l. c. n. 9.* qui & *n. 10.* & *seq.* diluit, quæ opposi possunt. De cætero, qui Sacerdotes non sunt, juxta probabiliorum potestatem non habent pro articulo mortis absolvendi à censuris, ex ea ratione, quòd finis, ob quem facultas absolvendi à censuris conceditur, pro articulo mortis est, ut pœnitens absolutionem à peccatis, reliquaque Sacramenta percipiat; unde solum illarum censurarum, quæ Sacramentorum receptionem impediunt, absolutio illis conceditur, ut Zambian. *l. c. c. 4. n. 17.* Sanch. *n. 12.* Bonac. *n. 8.* sed absolutionem à peccatis, Eucharistiam & Unctionem extremam ministrare non potest non-Sacerdos, ergo nec concedere absolutionem à censuris; ac ita tenent Suar. *de censur. d. 7. §. 7. n. 3.* & *6.* Sanch. *l. c. n. 13.* Mol. *l. c. n. 3.* & c. tenente nihilominus contrarium Castrop. *num. 14.* cum Henriq. *l. 6. de pœnit. c. 9. n. 3.* nimirum Clericum deficiente Sacerdote pro illo articulo id posse ac debere. Denique conditiones servandæ in absolutione ab Hæresi, aliòve crimine reservato pro hoc articulo sunt satisfactio, si quæ facienda partibuset; Juramentum de obediendo Ecclesiæ; obligatio de comparando coram reservante, de quarum singulis vide Castrop. à *n. 15.*

TITULUS VIII.

De Schismaticis & Ordinatis ab eis.

Quæst. 206. Schisma quid sit & quod duplex?

REsp. Ad primum: Schisma nomen Græcum, quod genericè acceptum, scissuram seu disruptionem Communionis alicujus significat, juxta C. *Schi-*

sma. 24. q. 1. specificè, prout sumitur in præsentibus, est & definitur: Separatio seu disjunctio, quæ quis se separat à Communionem & unitate Ecclesiæ, quatenus ea una ac indivisa quò ad fidem, religionem, seu cultum divinum, subjectionem & subordinationem, respectu unius capitis Supremi, constants fidelibus tanquam membris, & Pontifice Romano legi-